141000 ... обл
г Химки 6
ул Библиотечная 15
Книгохранилищу Гос биб ке
СССР им В И Ленина

Массе а мехкий пролетареш, вiашагiкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ◆ ШОАТТА, 21 МАЙ, 1983 ШУ. ◆ № 61 (6783). ◆ Мах 3 кап.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхагlеи хилийта!

ХИХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦ

РЕПОРТАЖ

Делкъийга хlама юаш бар Грозненски районa «Атагинский» совхоза шоллагlча отделене механизаторш, тхо цига дахкача хана. Балха тlера ца бахар дукха мукъа йолча доликъа хана звеньевойшца планерка чакхйоакхх отделене управляюще Хусанов Вахас. Тlадоагlача дийнахьа дергдолча балхех дувц. Къаьстта теркам тlа бохийт хий диллара. Шин сменагlа болх беш я дотlаи хьисапе хий деттаьш йола ялх агрегат. 19 апреле дени 330 гектара тlа долча гурахьа дlадийшача ялата хий техад, 10 гектара тlа шозза а тохаш. Бовремагlа хий диллад бlаь гектара тlарча баьцадаарашта. Планерке Хусанов Вахас белгалдоакхх, уж балхаш чакхдоахаш къаьстта дика механизаторашa: Дагаев Сайд-lале, Махмудов Ибрахlима, Хасанов Алте, Гиреев Лемас болх баьлга. Юкъера лаьрхlача шиннна балха норма оц къахьег цар хlара дийнахьа. Геттара раьза ба цар беча балха звеньевойш Социалистически Къахьегама Турпал Гайтамиров Ширвани, Ваганов Вайке. Сугаипов lийса.

— Вайна ма харра, йовчаваш кlезига хиларах тоьал хий дагlац Шолжа, Оарга, Тийрка чу. Из бахьан долаш эшачул кlезигагlа хьакъоастадаьд из вай республика кхашна диллара. Цох бизза пайда эцара хий доагlача цхьаь сангар тlа дотlаи хьисапе хий детта шинь агрегат оттаю оаха. Дукх-дукхьала ухаш болх беча цу шин агрегато, цхьане эцачул дукхагlа хий эц сангар чура. Кхыча звеношка а болх иштта вlаштlехьбаьккхача бакъахьа хет сона, — йоах Гайтамиров Ширване.

— Дика опыт я из. Цунах оаха пайда а эцаргба, — тlетох цунца хаддалза яхь лелаеш волча Ваганов Вайке. — Цхьабакъда, пайда лургболаш кхи а цхьа хlама да са тlатоха. Сона хетачох, гурахьа дlадийнача ялата хий тохара йоаха сангараш кхай вокх йистонга кхача бlаь метр йисача дlахо ца йоахаш йита еза. Хlана аьлча, кхай тlа чакхйоаллаш уж аьхача цхьан канала чура хий сангарашка гlолла чакх а дахийа, дукха пайда ца луш вокх канала чу гlоргда. Хlаьта бlаь метр йитача, сангарашка lейначул тlехьагlа дlадаха кхы моттиг а йоацаш, кхай тlа гlолле даржаргда, иштта мара вокх канала чу даха йиш а йоацаш. Цу гlулакхо вlаштlехьдоалийтаргда, цкъа-даде техника кхом бе а, шоллагlа-дале, хий тохара болх сихбе а.

Цар шине аьшнар планерке даакъа лоацараша беррига раьза болаш тlаийцар.

Цар дувцачунга ладийгlача моттигдар цу отделене кхаш хий диллара лаьрхlа планироака яь да аьлна. Хlаьта уж условно хий дуллаш мара дац. Цудухьа хала да укхазара кхаш хица lалашде. Иштта из доллаше а, халонех ца кхераш, шоай кхи дlакхоачар ду цу отделене къахьегамхоша юртбоахама культураштa тоьал хий дилла гlерташ.

Ялата дlайийнача хьажкlаша 740 гектар лаьтта дlалоьц укх отделене. Цхьатарра дика тlаьхьнай уж. Цхьабакъда, хlама царна хий ца тохе кхаш леладераша хийга кхъа доа мег. Из кхета а деш, сангараш йоахаш цу культура хий диллара тlатеlа кхаш кийчдеш ба механизатораш. Из болх чакхбаккха дукха хlама дисадацар царна отделенена лоаллахьа уллача — Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза кулгалхой баьхкача хана.

Гlулакх иштад аьлча. Хий доагlаш дола боахамашта юкъера канал цу отделене гlолла чакхдоалаш да. Эгара хьалха хий «Атагинский» совхозе кхоач, тlаьхха — «Солнечный» совхозе.

Канала чура хий шоллагlча отделена бовремагlа шийна доагlар мара ца дошцаше а, кхашка диллара тоьал дlакхачац из «Солнечный» совхозе. Цу гlулакхо, хlаьта тlоадал ца тоьаш довш детта баьцадаараш дагадоахаш баьхкабар цу боахама кулгалхой. Цар декар кхоачашдир Хусанов Вахас, звеньевойшца дага а баьнна. Цхьан сахьата социбар шиъ отделене хий диллара болх.

Цу юкъа хийо юзаргъя «Солнечный» совхозе яьха сангараш, из тохаш саррал ца бодх бе механизаторашта йиш хулийташ. Иштта, лоалахой бала шоай бар садаа тlаийцар цу отделене коллективо. Кхыча тайпара хила йиш а яцар.

...Чакхъаьлар «Солнечный» совхоза йилла ха. Юкъа а урагlъхар отделене кханта тlаргlолла хийа кlажараш. Хий диллара болх дийнахьа а буьйса а бе социаба. Лаьрхlар лаьттlа чакхдаккхара салоlаш хийна механизатораш а оарцагlбальхар. Цхьаболчар кхыметтел шоай дезалхой боалабир воашъостала.

И. ХАМАТКАНОВ.

СУРТА ТlА: 1. хий дуллаш бола «Атагинский» совхоза механизатораш (аьрдакъера аьттехьа) С.-I. Дагаев, И. Махмудов; 2. Гурахьа дlадийнача ялата мал дина хий техад хьожаш ю цу боахама звеньевой I. Сугаипов.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

Индустриальни хьисапе

Укх шера ялатана лаьрхlа йола хьажкlаш генараш индустриальни хьисапе леладе лаьрхlад тха «Сагопшинский» совхозе. Массе а оагlорахьа дика кийчо а яь укх бlаьсти цу хьисапе тха боахаме дlайийний 400 гектара тlа ялатаца йола хьажкlаш. Кхо бlаь гектар хулаш да цу тайпара дlадийна генараш.

Соахка гурахьа кlоарга аьхь аьхай, хlара гектара тlа ших центнер йолаш минеральни удобренеш а тоссаш. Цуй соагlа хьажкlаш дlайийча 200 гектарах хlаране тlа 20 тонн йолаш навозаш кхо диллад.

Укх шера бlаьстан юкъе тlоадал дlакъоалаш мекхаш даьлад, кхаш кийсдевд. Хlамаш дlаелехьа культиваци ьаьккхай. Йоакха К-700 шиъ трактор кийчъяьлар оаха кердача тайпара бlаьстан культураш дlаера. Цар цхьан йоанна оасар тlа ца доалийта молхаш дlатохар. БДТ-7 оалаш долча дискай мекхашца уж 10—12 сантиметр кlоарга лаьттах дlаяйора, царна тlехьа лаьтта шаьрдеш дай мекхаш дар. Из дерригa цхьан агрегато кхоачашдора.

Хьажкlаш хьеча кханига ерадилаи яха молхаш техай. Хlаьта генараш дувча трифлан техай. 10—12 сантиметр кlоаргал йолаш дlайийнай оаха уж шиккъе а культура. Лоархlам баьб цхьанкхане а — хlара гектара тlа 70—80 эзар баьцоагlа хургйолаш оттаяьр генараш хьажкlаш дlаера ворма. Уж культураш дlайийна кхаш lотоlадеш хатокаш яьхай.

Тха совхозе ялатийна йола хьажкlаш, генараш лелаеш ба укх шера Белхароев Идрис керте волча шоллагlча бригада механизатораш. Хьанар кхо ца деш къахьийтад цар укх шера кердача тайпара культураш дlаюаш. Молхаш тохаш, шаьрдеш кхаш кийчдеш бар трактористаш Албогачиев Борисй Нашхоев Адамй. Молхаш кийчъеш вар тракторист а комбайнер а вола Умаров Нурадй. Кхаьна хий тlадахьаш вар шофер Чахкиев Дауд. Хlаьта генараш хьажкlаш дlаюаш бар трактористаш Коригов Башир, Гандалоев Мусса, сеяльщикаш Цечоева Насапхан Гандалоева Хьамилей.

Иштта сихеи динеи из лоархlаме болх чакхбаккхара новкъостал хилар цхьаькханех а. lай агродеппар lомадеш хиннабар бригадера болхлой. Хlаьта бlаьстая балхаш дlадоладалехьа хьалхашка латта декхараш дlадоагlийташ семинар лаьр кхаш леладераша.

Цар болх дика баьлга гойташ да цхьатарра дика хlамаш тlаьхьаяа, оасарех хlама доацаш цlена дола кхаш. Цар тешаву бригадерча механизатораша укх шера ялаташ кхедара декхараш толаме кхоачашдергхиларах.

Хlаьта уж декхараш эlамига дац. Планах хlара гектара тlара 25 центнер фуалъяьха хьажкlаш итт центнер генараш чуэца дезаш ба уж. Бригада коллективо социалистически декхар тlаийлад хlара гектара тlара 30 центнер хьажкlаш 13 центнер генараш чуэца.

Вешта аьлча, планах пачахьалкхенна 500 тонн хьажкlаш дlалла езача 1200 тонн хьажкlаш яха, иштта планах лаьрхlачул дукхагlа генараш чуэца лерхI совхозе укх шера. Пачхьалкхенна хьалхашкара декхар кхоачашдича а дукха хьажкlаш доакъарийна юсаргйолаш да гlулакх. Из боахама пайдане а да.

ВархI бlаь соагlа тонн планах соагlа а луш 2828 тонн ялат делар пачхьалкхенна дlадахача шера. Укх шера а совхарчул тlехьа ца диса лерхI оаха. Цу гlулакха тхона новкъостал дергда индустриальни хьисапе дlайийнача хьажкlаша.

Укх шерера декхараш диззa кхоачашдаре йолаш йолча торонех пайда а эцаш хьанар кхо ца деш болх беш ба совхоза кхаш леладераш.

I. ГАНДАЛОЕВ,
«Сагопшинский» совхоза партгрупорг.

1983 ШЕРА 20 МАЙ ХЬАТIАОТТАШ ХIАРА КХОАВАЧА IАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(кг)

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	10,3	8,7
Надтеречни	9,9	8,4
Грозненски	8,8	7,7
Шелковской	7,9	8,1
Шалински	7,8	6,6
Ачхой-Мартановски	7,7	4,3
Гудермесски	7,7	6,4
Сунженски	7,3	6,5
Малгобекски	7,1	5,2
Урус-Мартановски	6,8	5,0
Назрановски	5,6	6,4
Республике гlолла	8,0	6,8

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргlанарча заседане йийцар Москве МПЛА — къахьегама парте Председателаца, Ангола Халкъа Республика Президентаца Ж. Э. душ Сантушаца хиннача переговорий итогаш. КПСС ЦК Политбюрос переговорий итогаш мога а яь, шинна а мехка юкъера политически, экономически, lилма - технически вlашин цхьана гlулакхаш лелаедеа дlахо дегlадоаладарах чlоагlадарех КПСС, Советски пачхахьалкхе тlехьа хилар дlакхайкадир. Из дош душдача хана белгалдаьккхар, Советски Союзе дlахо йодача хана а Ангола Халкъа Республикана цуй суверенитета революционни карагlдаьнарашн лорадеча гlо дергхилар, империализмана, колониализмана, расизмана дуьхьала кьовсам лоаттабеча Намибе халкъацара а африкански континента кхыча халкъашцара а солидарность чlоагlъергья.

КПСС ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра Д. Ф. Устинова Кампуче Халкъа Республика оборона министраца Бу Тхоанца хиннача къамаьла итогаш къобалъяьй.

КПСС ЦК Политбюрос дийцар районни, областной, краевой, республикански (АССР) агропромышленни объединенеш вlашагlйохкарах а уж кадраша lалашъярах а доля доаш. КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш ца хьалхе а лелаеш партийни, советски, боахама организаца, министерстваша а ведомстваша а цу дакъе дукха болх баь хилар белгалдаьккхар. Массанахьа вlашагlа а ехка болх бе йолаеннай агропромышленни объединенеш, шоаш пайдане ца хилар хьатойта йола управленчески подразделенеш дlаьхай, аппаратера нах кlезигбаьб. Уж гlулакхаш чакхдахаро йиш хулийтаргъя районии эвено дикка чlоагlъе, доал делга чоалхаме дакхка, из производствана юкъарчал доацаш гергадоаладе.

Цунца цхьана, КПСС ЦК Политбюрос белгалдаьккхар, цхьайолча моттигашка организационни хан-юкъ цхьаькха бахьан а доацаш вlаьхъенна хилар, шоаш тlадехха декхараш кхоачашдеча йоагllаш йола инициатива гойташ цхьайолча агропромышленни объединенеш Советаша, кlезига терко ю экономически вlашин цхьана леладу гlулакхаш оргадоалеш тоадара а агропромышленни комплекса ерригача звеньях балха координаци елга тоадара а.

КПСС ЦК Политбюрос союзни республикай Компартей ЦК-шта, парте крайкомашта, обкомашта могадаьд агропромышленни комплекса доал деча кердача органашка сихагlа низ болийтара де мел эшар делга; шоай балха керттера лостамаш хоадам боллаш белгалдоахилга, балха корта бола стиль бокъонца караерзаелга.

Партийни комитетий керттера декхар да юкъарчал доацаш колхозийи совхозийи къахьегама коллективашка бу организаторски политически болх тоабар, планови заданеш кхоачашъяра, кулгалду кадраш хьахоихаро, дlа-юхе нийсъяра, царна хетам балара болх чlоагlбера хьалхара кулгалхой а специалистий а, агропромышленни комплекса берригача болхлой персональни бехктохкам айбелга.

КПСС ЦК Политбюрос иштта дийцар чурчеи арахьарчеи политика кхыдола дешаш.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргlанара заседани хилар укх денношка. Цига дийцар «Парте XXVI съездеи КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумеи решенешка хьежжа организационно - массови болх тоабара Ножай - Юртовски района халкъа депутатий Советаша беча балха хьокъехьара» дош.

Президиумо белгалдаьккхар, Ножай - Юртовски района халкъа депутатий Советаша партийни организацей кулгалца шоай гlуллакхий формаши методаши эргайоахаш тоаяра белгалара болх беш, боахамеи социально - культурни гlирсаш хьалдара декхараш, пачхьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдеча къахьегамхоша хьиларе даакъа лоацаргдола гlулакх деш хилар.

1982 шера лелаьча яхья итогех РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карера кара тела. Цlе байрахх еннай района. Цу дакъе кlезига хlамаш карагlдаьннадац халкъа депутатий Советашта.

Цунца цхьана, Лакхехьарча Совета Президиумо райисполкома дlахайтар Советаша беча организационно-массови балха тlа лоархlаме дукха кхоачамбоацараш а хилар. Цхьайолча юртий Советашка лохача бовраме хул сессеш, массазарча комиссей заседанеш. Мела бу болх депутатски группашеи постапшеи. Укх тlеххьарча шин шера района Советий сессешка цхьаь цаl депутатски запрос еннац. Кхоачамбоацараш дукха да лакхе латтача органий соцамаш шоаш яь решенеш кхоачашъяра тlахьожам лоаттабелгеи тохкам белгеи вlаштlехьдаккхара даьккхье. Советаша хlана а кхоачамболаш пайда эцац шоай территорешка комплексни экономически социальни дегlаухилга lалашдара йолча шоай полномочех.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий Советий исполкомаш декхарийла йир организационно-массови балха тlара кхоачамбоацараш дlадаха, парте XXVI съезда, КПСС ЦК майскии ноябрьскии (1982 ш.) Пленумий решенешкара хьадоагlаш дола декхараш кхоачашдара из тlаберзабе.

Президиума заседане иштта бийцар халкъа депутатий Советаша, республика министерствашеи ведомствашеи маьхкн е хьоарах яь хlамашн кхом беш дlайхийтара тlаберзабаь беш бола болх а.

Къахьегама коллективашка, дешара заведенешка, бахьча нaха юкъе уж баххача моттигашка маьхки хьоарах яь хlамашн кхом беш дlахийтара хьехама болх беш хилар белгал а даьккха. Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий Советий, республика кхачан промышленностеи торговлеи министерствий, Респотребсоюза, общественни кхачан управлене, ОРСий уйла тlаервайир цу лоархlамеча гlулакха тlа цlенхашта кхоачамбоацараш хилара. Маькхацара гlулакх лоархlаме хиларах дlахетабара кхоачам болаш пайда эцац баген ца ечен гойтарен агитацех, кепайоазонах, телевиденех, радиох.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий Советашкара, йоагl - йоагlача министерствашкареи ведомствашкареи хьадийхар ялата хьурмат де дезилга дlахайтара беш бола организаторски практически болх чlоагlбелга. Кхачан промышленноста министерствана, Респотребсоюза тlадиллад маькхи ялатех яь хlамашн йоттилга тоадара, цу хlамай кхом бара эгара аьттув болашагlа дола хьал хиларах тарре, кхы тlа а гlулакхаш чакхдоахилга.

«Къахьегама ветеран» яха медаль аьа йоагlаш бола къахьегамхой учете эцарен из ялийта хьачубаларен гlулакх Веденски Шалински районашка иштта латт хьежар Лакхехьарча Совета Президиум.

Президиума заседайн хьежар подотчетни органий гlулакхашта тlахьожам лоаттабара Нохч - Гlалгlай АССР халкъа депутатий Советаша беча балхага, республика Лакхехьарча Совета хlанз хургйолча VII сессе дешашка, кхыдарашка.

Цига мел дийцача дешаех лаьца доагlаш дола соцамаш тlаийцар Лакхехьарча Совета Президиумо.

ХА ЦА ЙОАЕШ

Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагlа даакъа лаца гlерташ къахьегаш ба Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза № 8 йолча бригада болхлой. Сомий бешамаши баьцадаараши лeладеш я из коллектив. Укх шера чуэцаргболча хьункъама лард йолла соакха гурахьа йоалелар из. Цу хана гаьнай еlар, довъадена гlа гул а даь доагадир, 97 гектар беша чудуйташ хий диллар. Из болх дукха ха йоацаш укх шера а баьб. Яьча йоакхонга хьежжа дика летай хlанз беш. Из зе деча садоаккхача хlаназех лоралара хlара вlара молхаш тох.

Салаlар фуд ца хоеш къахьегаш ба баьцадаараш кхедераш а. Дика дегlайоагlаш я хlанз цар шиъ хаьнахьа итт гектара тlа дlайийна помидораш, парсаши кабуци. Цига тlадаьнна оасар дlадоаккхаш ба хlанз баьцадаараш кхедераш.

Нормаш тlехкхоачашъеш къахьег Исаева Сацурас, Мадаева Жансаре, Заирнева Товрата, Хамадаева Бевиста, Макуева Медиата, кхычар. Иштта оасаре болх бу сомий бешамашта молхаш тохаш болча механизатораша: Гадаев lусмана, Матиев Сайд-Ахьмада, Магомадов Мисале.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

КХЫЧА МЕХКАШКАРА ХОАМАШ

ХАНОЙ. Социалистически яхья итогаш ярца накъабахар СРВ къахьегамхой вьетнамски революце баьчча Хо Ши Мин вевь да традицегlа 19 мае белгалдоахача денна. Дика толамаш даьхад лоархlаме халкъбоахама объекташ хьалъеча цхьана болх беш йолча вьетнамски гlишлонхойи советски специалистийи коллективаша. Масала, Фалай яхача ТЭС-е эгара хьалхара энергоблок дlаоттаяь йоалаш латт. Таханглоште Шеча хих тlий туллача хlанзале а дерригача монтажни балхех ахаш даь даьннад. Пла нови заданеш хlара денна тlехкхоачашъю Хоабинерча гидростроителаши.

ЛИССАБОН. Укх шера 21 июнера дени 26 июне кхачалца Прага хургйолча «Машарая вахаран тlехьарча, ядерни тlема духьаларча» Дерригдуненна ассамблене чlоагlа кийчо еш латт Португале. Мамрен цхьана гlулакхаш леладерен Португальски совета председатела, хьалха Португале президент хиннача маршала Ф. да Кошта Гомеша хоам бир укхаза хиннача пресс-конференце. ассамблея шоаш хьаллоацилга хlанзе а мехкарча 250 соагlча общественни, профсоюзни, дин организацеша хьахайкадаь хиларах.

Пресс - конференце хьакхайкадир 21 мае Лиссабоне кхам вlашагlкхеташ хилар. Цига итогаш ерзьа практически ассамблейна еча кийчон, португальски делегаце состав чlоагlъергья.

ПАРИЖ. lаьдала керте социалистически е социал-демократически партеш латтача ялх пачхьалкхен правительствашта керте латтарий е цар вихадий вlашагlкхетар дlадоладеннад укхаза. Цига даакъа лоац Франце премьер - министра А. Моруас, Швеце — У. Пальме, Финлянде — К. Сорса, Греце — А. Папандреу, Португале — М. Соареша, хlаьта иштта Сенегала викалю.

Французски кепайоазоно белгалдоаккх, вlашагlкхетаре керттера тема Малхбузен дукхагlдоача мехкашта тlакхаьча экономически чlоагlа хала хьал, экономика дакъе Рейгана администраце наькъо тlаоттаяь йоккхий саготонаш хилар.

ДАМАСК. Израильски оккупационни lаьдалаша къагlча тайпара низаш тlалоаттаду Иордан яхача хин Малхбузехьарча даькъа тlарчеи Газа секторерчеи lарбий дукхача городашкеи юрташкеи бахача наха. Цигара хьаухача хоамаша яхачох, карателаша лелха а лелхийташ, бульдозераша доаду укх тlеххьарча хана дlалийцача lарбий територешка чакхъовлаш латтача оккупаце режима духьала массови протеста выступленешка даакъа лоацарий цlенош. Дукха нах вувцаш чубехкаш латт.

Официальни Тель - Авиво къоабалбеш хиларах израильски колонисташа массехк эзар довум лаьтта (1 довум 0,1 гектара нийсса я) дlадаьккхад Иордан яхача хин Малхбузехьарча даькъа тlарча. Иерусалим, Эль-Халиле яхача городашта гонахьарча lарбашкара.

ВАШИНГТОН. США-ра 600 промышленни предприяти болх ца беш сецай 1982 шера. Уж даланеш йоалаю «Бюро оф нэшнл афферс» яхача исследовательски фирмо кийчъьаьча доклада тlа Р. Рейгана администраце мехка тlаоттаяьча экономически кризисо соахка, къаьстта чlоагlа хlама техар горнорудни промышленноста — продукци геттера кlезига хотташ хиларах дlакъайлар 48 шахтеи рудникаи. Доклада тlа иштта белгалдоаккх, цу хана 1900 хила мегаш йолча американски заводашеи фабрикашеи хана болх сацийта хилар.

ГАВАНА. Ганта американски хьисаперча режимана вlалла дага а доалаш аьттув баьккхаб цу мехка Дювалье яхча династи лерте эттачул тlехьагlа дlадахача укх 26 шера дукхьашха деш долча муниципальни хоржамаша.

Порт-о-пренсо беча хоамагlа, лоархlамта диллача шоллагlа йолча городе — Кап-Гантьене мара посте хоржаш котало ьаьккхай кхычарех тийша хlама доацача деятела, ший соперникo — Жан-Клод Дювальес оттаваьчохул кхозза хlана гулъяьщ лыина дукхагlа голосаш гулъяьча Уилсон Боржела.

Из котало бlубеннагlа хул Вашингтоно хьалхаданихарах «массазарча президента» доладаьча хоржамий фарс Ганте автоматаш тlа а уьттаещ чакхйоаккхаш хиларах.

(ТАСС, 19 май).

Дукха ба Назрановски трикотажни фабрике уйх шера тІанийца социалистически декхараш дикка тІехкхоачашдеш бола хІамаш тега мотористкаш. Царех я коммунистически къахьегама ударник, коммунист Дарсигова Дибихан. Цхьайтта шу дизад цо укказа къахьега. Цу шерашка ший балха тІа йоккха опыт Іоаьвй цо, из дог раьза долаш дІа а луш. Дибихана кийчбаь Іовзанчаш итташ ба фабрике. Баракъаш тегача операцех цхьаккха а яц цунна тІекдина ца йовзаш. Цудукъа цуи вІаштІехьдоал сменин кормаш 150—160 процент кхоачашъе. ХІанз из къахьегаш я 1984 шера март бетта чотагІа.

Хьаьнала къахьегаш, хІаранетара доагІаш дар хьадехаш хиларах цехерча дукхача болхлоша чІоагІа лоархІаши сийдеши я Дибихан. Цунна еннай «Пятилетка къона гвардеец» яха сийлен цІи, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота. ХІаьта тийша кхьдола совгІатан дукха да. Дукхьаа шийна карагІдийна гІуллакхаш ларІаш до царех, ерригача коллективана марагІдийнараш лоархІ.

СУРТА ТІА: хІамаш тега мотористка Д. Дарсигова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Парте Нохч-ГІалгІай обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

ДИНА ІОТКЪАМА КІАЛХАРБОАХ

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленумо идейно-политически, интернациональни кхетам балара гІулакх эргадаккхарах дувцаш къаьстта тернам тІабахийтар республика бахархошта атеистически кхетам балара. ТІехьадиса Іаьдалаш, гІулакхаш цхьаболча наха хьаллувцаш, леладеш да. Цар еарал бига вах бах тха районе а.

Динах тешар ларде а лехкаш, сектанташ наха юкъе шоай шиш чІоагІбе гІерт, йоакхо ю ширдаьнна Іаьдалаш доаржадара, нахага уж леладайтара.

Из кхета а деш, чакхбоах КПСС Назрановски райкомо, юкхьанцарча партийни, общественни организацеша бахархошта атеистически кхетам телара болх.

Цох пайда балар эггара хьалха тийша да дина зиянеш йола пропагандистий, лекторий кадраш хиларах. Уж оаха кийчъю лекторски говзала районни школе, «Материалистически мировоззрени хьаьрах а дина, ширдаьнна гІулакхаш наьха кхетам чура дІадахарах а» йола проблемаш Іомаеча 2 семинарски группе, КПСС обкоме лекторий - атеистий курсашка. ХІара шера уж курсаш чакхйоах 10—15 саго.

Беррига атеистически болх вІаштІехьбоаккхаш я районни совет. Цун керте латт парте райкома пропагандан агитацен отдела заведующи.

Материалистически мировоззрени луча балха тІехьа дикка пайда боалаш форма я лекционни пропаганда. Лекцей дукхал а динал а хІара шера лакхлуш латт. Аллха КПСС райкома, партийни «Знание» общества юкхьанцарча организацей лектораша 1982 шера атеистически темах йола 300 лекци йийшай. Дувца дош кІоаргга доашхаш, масалашца чІоагІдеш я № 2 йолча юкъерча школа директора С. М. Арсельгова. СЭС керттерча лора Г. М. Могушкова, ЦРБ керттерча лора М. М. Котиева еша лекцеш.

Атеистически кхетам балара дакъе дикка пайда луш гІулакх да даьлах тешачарца хІаранеца къаьстта болх белга. Из вІаштІехьдоакх, коллективе динах тешаш малав а хай юкхьанцарча партийни организацеша шоай атеистически балха организаторашка гІолла. Наха лоархІаш, сий деш волча опытни агитатора тІадулл из къамаьл делга. Тахан из деккар кхоачашдеш ва 50 активист.

18 шу совгІа ха я Костоева Марема ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводе болх бу. Юкхьанца сборочни цехе ученица яр из, тІаккха слесарь, бригадир, мастер, йоккхагІа йола мастер, цеха начальника заместитель, хІаьта 1976 шера депо начальник я.

Сборочни цеха коллектив 194 сагах латт. Из заводе дикагІчарех я, дукхаза социалистически лхье коталонаш а яьхай. Цу толамашта юкъе дикка дакъа да цар коллектива опытни кулгалкочун М. Костоевай а. Марема терко ю пропагандистска гІулакха а, каст-каста къамаьлаш ду болхлошца интернациональни, атеистически кхетам балара хьакъехьа.

1979 шера цехе балха бахькар Оздоева Долатхан Измайлова Лейлаи. Марема зийра мехкарий нахаца хьийна боацаш, общественни вахара юстара буйлаш хилар. ТІехьагІа тухадьалар ди чІоагІа Іаткъаш болча дезалашка уж кхийна хилар. Марема орцагІбьахар бокхагІа йола новкъостий. Мехкараша царна новкъа хургдоацача тайпара къамаьлаш дора сага декхарех, бокъонех, цун шийн лоархІамах. Долатханан Лейлайнен цхьаци общественни гІулакхаш тІадехкар, юкъеоар тайп-тайпара мероприятеш кийчъеча. Кастта коллективах хьахьорча баьлар мехкарий.

Костоева Марема шийна цехе атеизма дика пропагандисташ кхебаьб. Царех ба Бачалова Марем, Валхаева Маика, Чанкиева Радимхан. Цар дентара денга лоархІаме болх бу коллективе материалистически уйлаш йоаржаеш. ТІеххьара мархаш доасташ саг Іаьзар балха хьа ца воагІаш, цхьанво толханизар къахьегама дисциплина сборочни цехе. Из коммуниста М. Костоевеси цун гІончашеи болхлошта нийсса кхетам луш беча балхах хьажнгнар да.

«Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» бола КПСС ЦК сошам кхоачаш а беш, района культура учреждениеша лаьрххІа болх бу къахьегамхошта юкъе атеистически кхетам боаржабеш. Районе библиотекашка а клубашка а 37 атеиста уголок, 2 кабинет я. Ихай тІа, фермашка лекцеш еш. цига дІаккхухь «Іилмеи дин» яха выставки.

ДІаьдахача шера района культура болхлоша Іилма атеизма темах 248 лекци йийшай, къамаьлаш даьд. Церга даьдийгІад 16367 саго.

Бахархошта атеистически кхетам луча лоархІаме болх бу Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа даькъа доьцаш хиншараши. Масала, тІема а къахьегама а сийлен музея директора Т. Х. Мальсагова. Из каст-каста хул агитпоездаца кхай тІа, фермашка нахаца къамаьл деш, царна динах дола бакъдар дувцаш. Цул совгІа Тулан, дина культах дола законодательство кхоачашдарах йолча районни а городской а комиссей член ва. Цо цІенхаштта къовсам лоаттабу ширача замах юхедисача нийрача Іаьдалашца. Масала, комиссена хьйра В. Евлоева цІагІа пІаьраска дийнахьа цхьабола вах ламалаш де бокъо йоацаше гуллалулга. Мальсаговнеи комиссе кхьача членаштеи тІадиллар из гІулакх тохкилга. Гучадаьлар дийцар бакъьйнилга. Цох акт оттайир. Евлоева дІахайтар цо леладер бокъо йоацаш хІама долга. Цига кхача нахаца къамаьлаш хилар, уж дІаккхетабир дина культах дола законодательство телхаде йиш йоацилга. ХІаьта цар из кхета а дир, кхы гул а балакзар.

Юрташкара культура болхлой лакхе йийцача комиссей членаш ба. Цар дика болх бу юртхошта атеистически кхетам луш, къаьстта катирхошта. Каст-каста лекцеш еш, къамаьлаш ду атеистически темаех. Атеиста утолокашка долаш да эшаш дола литература, цо гІо ду культболхлошта лекцеш дерттІа кийчъе.

Соахка 1 июле чакхъяьлар культурно - сердалон учреждений болхлой районни семинар. Цун тема яр: «Библиотекай болх — дешархошта атеистически кхетам балара» яхаш. Семинара балха юкъе даакъа лоацаш бар А. П. Чехова цІерагІча республиканска библиотека белхтохкаме болхлой.

Наха атеистически, интернациональни, тІема - патриотически кхетам балара дикъе лоархІаме моттиг дІалоац «Ленина никъ» яхача районни газето. Цун оагІонаш тІа шерра дувц тха районех Къулбаседа - ХІирий АССР Пригородни районех къахьегамхошта юкъерча доттагІала бувзамех, царна юкъе лаьржача социалистически яхьах.

Газето кепастт партийни, советски органий, предприятей кулгалхой статьяш. Каст-каста ена йиш я наха юкъерча нийрача Іаьдалашта цІенхаштта критика еш йола № 2 йолча школа директора С. Арсельгова, района керттерча лора заместителя Б. Аушева. Кантышевски юрта Совета исполкома председателя У. Дударова, музея директора Т. Мальсагова, райисполкома председателя заместителя Х. Мальсаговас, иштта кхычар а яьзь статьяш.

Ширдаьннача гІулакхашца къовсам лоаттабе гІо ду партийни организацешта цІагІарча лектореша. Районе 325 я уж. ДикагІчарех я Хамхоев Исроаила кулгьаду лектори. Халкъа образоване системе из балха венав 1954 шера. ХІаьта 1962 шера денз Пхьилекъонгий - Юртарча № 2 йолча школа директор ва. Школашкарча 19 лекторе балха юкъеоз 318 саг, царех 203 кхалсаг а йолаш.

Бахархошта атеистически кхетам луча вийслуш йола хилонеш эшеара школа коллективана гІо ду нийса вІаштІехьбаьккхача лекционни балхо. Хамхоева кулгалдеча лекторе хан-ханнахьа чакхйоах хаттарийн моший сайренаш. Цар темаш я: «Саг хьавалар исламаген таханарча Іилмаген дийлача», «Хьакхелла дий-хьогІ дуне», «Мархай реакционни чулоацам, цунах сага улацІеннине хула Іоткъам», иштта кхы дІахо а. ЛерттІа оттабаьча балхах дика пайда боал. Масала, школа дешархой М. Р. Веданиев, С. С. Акигов, Ш. А. Янарсанов, С. Ш. Плиев хьехархоша царца атеистически кхетам луш дукха болх барах дина Іоткъама кІалхара баьхаб.

ХІаьта цу дешархой дайноаной тахан каст-каста школе хул шоай бераш миштта деш хьожаш.

Толаме болх бу лектореша Яндаречра № 1, 2, Гамурзиевски № 2 йолча школашка. Царна кулгалду цу школай директораша, опытни педагогаша НГІАССР Лаккхехьарча Совета Президиума члена С. Хашагульговас, Я. Гандалоева, Б. Албогачиева.

Районерча наха атеистически кхетам луча чІоагІа пайда эц оаха тахан массанахьа даьржача кинох. «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» бола КПСС ЦК сошам кхоачаш а беш, Назрановски киносета дирекце шоай репертуарни плана юкъе уттаду атеизмах дола художественни, Іилма - популярни, хроникально - документальни фильмаш. Иштта, боккхача сакъердамца хьеж вах «Адамн Хеван», «Малхо бутт лаьцача бус», «Къинош дола кхалсаг», «Далла миштта хьахкелла саг» яхача а кхы дукхача даршка а. Района кинофикаце шийна болх айха бийзаб атеистически зишепта пропаганда ярца. Дина цІейш долча деношна чакхйоах тематически сайренаш, кинолекторешь. Иштта гІурбаш деча дийнахьа клубе фильма хьалха чакхъяьккхар кинолектори. «Кайли унахцІеной» яхача темах. Гулбеннарашта дийцар каьл хьемача наха мел зулам доал цар Іехабечарна. Укхаза къамаьл дир Назрановски киносета методиста Л. Матиевас. ТІаккха «Баьде нах» яха фильм хьекхар. Цо дувнар бе-беча мурдий тоабай кулгалхой зуламеча гІулакхех. Сайре чакхйоалаш наха гонтар «Сай нхел лех» яха художественни фильм, цо дувц дино тувлабаьча нахах, цар халача кхелах.

Иштта атеистически мероприятеш кийчъю оаха кхыдола дина цІейш дездеча хана а. Масала, мархаш лоацача дийнахьа цох наха дола зулам дувцаш фильмаш хьокх, клубе гулбеннарашта хьалхашка цу хьакъехьа къамаьл ду лорех, хьехархоех болча лектораша.

Атеистически болх бера даькъе партийни организацей эггара тешамегІа бола гІончий ба агитатораш, политинформатораш. Районера 650 агитаторех 148 къахьегамхошта юкъе атеистически знанеш йоаржаеш ва. Юкхьанцарча партийни организацешка болх беш ва атеистически балха 42 организатор, цар лостам тел ерригача атеистически пропагандана.

Районе болх беш я интернациональни, атеистически балха кулгалду 3 совет. Царех шиъ «Назрановский», «40 лет Октября» совхозий парткомашка, хІаьта керттера совет КПСС райкоме я.

1982 шера къахьегама коллективашка агитатораша атеисташа чакхъяьккхай 842, карарча шера 213 беседа.

Амма цхьайолча партийни организацешка КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленума решенеш кхоачашъеча беча балха юкъе кхоачамбоацараш а да. Цар хІанз а эргабьекхабац шоай болх КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленумо дІа ма деххара. Къахьегамхошта идейно - политически, атеистически кхетам балара даькъе дукха дешаш тесса дут. Ледара тІахьожаш лоаттабу идеологически актива ешача лекцей тематикана. Къаьстта кІезига еш лекцеш гІалгІай меттала.

Идейно - политически, атеистически кхетам балара болх эсала латт Іаьлий-Юртарча юртсовете — исполкома председатель Д. Янднев, Пхьилекъонгий-Юрта — юртсовета исполкома председатель В. Гиреев. СурхотІарчи школашка, «МаІиг» совхозе — партбюро секретарь А. Плиев.

Кхоачамбоацараш тоха а тохкаш, уж хан-ханнахьа дувц КПСС райкома бюрос. Уж дІадахара тІаберзабаьб оаха тхоай ерригача актива низ.

И. МУЦОЛЬГОВ,
КПСС Назрановски райкома пропагандан агитацен отдела заведующи.

Алма-Атински биокомбинато арахец доахана дарба даь ца Іеш, шерра даржаш дола лазараш ца хилийтара новкъостал деш а йола итташ биологически препараташ. Биокомбината цехашка караерзаю зуламе бактерешй вирусаши. Даим хьайбай моастагІий йолча царех укказа цар тешаме гІончий хул. Вакцина хьисапе хьайбай организма чуеттача препараташа цу чу иммунитет

ХЬАЙБАШТА ДАРБА ДУ БИОПРЕПАРАТАШ

хьоаю — цхьаккха тайпа лазар тІаьцаргдоацаш хулийт уж. Цхьаькха препараташ (дарбай сывороткаш) арахец хьалхха хьайбаш а кийчъяь хуьвалъувттараш — лазараш хьедеча микробашцей вирусашцей цу сальате тІом болабе кийча йола тІемахой.

30 шера из болх беш йолча комбината коллектив препараташ хьаьра йаьхий опыт Іоаьвй. Юкхьанца шера ерригa объем лаьрхІача 30—60 эзар метр кхаь-шиъ тайпара вакцинеи сывороткеи кийчйора. ТІехь-тІехьа дукхагІа айлора комбината иза. Къаьстта боккха хилар из препараташ кийчъеча лабораторни методагара промышленни реакторийчуга ялар ца. Натахьа санна хьалхагІа препарата цхьан сере объем 100 литрал тІех хиннаене. бактериальни культураш реакторашна кхееча хана массеxх иттазза йоккхагІа хилар из.

Автоматика средствашe шерра производствана юкъейоалае йиш хилар. Биокомбинате хала мел дола балхаш машинаша ду — пхьегІаш юл, зуламдергех цІенъю, биопрепараташ шушашка чуюлт, этикеташ тІалетаю, кийча продукци чуювхк. Препараташ хьалхарчул дикагІа хиннай. Цар дарба мел ха яьлча а пайда яца йиш йолаш хулийт цар. ХІанз хьаергйолаш я цкъа деш массехк лазара дарба дергдола вакцинаш. Хьаеш я дІаехка йоадае а дІахъахьийта а аьттув болашагІа йола екъа биопрепараташ.

Продукци кийчъяра технологи эргайоахаш толергйола наьнъаш цхьанна а дийнахьа ца соцаш лохаш да. Цу тайпара цхьана гІулакхаш леладар бахьан долаш дІаяхача пятилетке арахеца йолайир 20 тайпара керда, эффективнегІа йола препараташ. СССР биологически промышленносте дукхьашка комбинате арахеца йолаьй чІоагІача питательни средашка микроорганизмаш кхею аппараташ. Цу тайпарча хІара аппарато кулгашца еш йола шин эзар совгІа операци кІезигъю.

Кхы цул кІезигагІа терхкам тІаозаш дац укх тергерча хана предприятена карагІдаргдар а. Эггара хьалха — из да Іилмана керда карагІдаьннарий дарба тІа вакцинаш арахецар. Микроорганизмаш хьайбаш кІалхаттадеш а ца тохкаш, лабораторни наькъала кхедеш долча дийнача тиаиа тІа дергда. ТІаккха геттара кІезигаургда лабораторешка тохкамаш дара пайда эшаш дола хьайбаш, вакцина цІенагІа, шийн тайпара, ца эша хІамаш кІезигагІа уш хургьяа.

МАСЛОВ Николай,
АПН корреспондент.

ХЬАЖКІАШ—ДИКА ДОАКЪАР

Хьайбай продукци йоакхиларен кийчьелен алсамдаккхар. Кхачая программа толаме кхоачашъяр, эггара хьалха хьайбаш динача доакъарашца Іалашдарах тийша да. Из деххар чакхдаккхара чІоагІа лоархІаме да доакъара хьажкІаш кхеар. Дукха хьувкъам луш хІаьта хьайбашта дика юъаш культура я из. Цудухьа тамаш а яц вай республика доакъара балансе 80 процент хьажкІаша дІалоацаш хилар. Цу культурах кийчдаь доакъар чІоагІа пайдане да хьайбашта.

Кхыча доакъара культурашна нийсйача хьажкІаш колорийнегІа, пайданегІа я. Цун хІара килограммо 3290 калорий лу, хІаьта кена цхьан килограммо — 2160. Кхойтта процент тІоадал йола хьажкІий цхьа килограмм 1,34 килограмм доакъара единицана нийсса я. ХІаьта доакъара дикалга диллача 100 килограмм хьажкІаш 130 — 140 килограмм кена, е 110—120 килограмм мукх нийсса я.

ХьажкІий моцача гІадамех йоала 1,5—1,7 процент протеин. 9—12 процент экстрактивни азот доаца хІамаш, 5—6 процент клетчатка, 3,5—4 процент шекар, 0,6—0,8 процент хьоанал. Цул совгІа дукха каротин а я. Цо хьахулийт организм дегІайоалаяра къаьстта лоархІаме йола «А» яха витамин.

Опыто хьахьокх Нохч-ГІалгІай республика Іалама хьалашка хий ца дуллача кхашка агротехнически приемаш дерттІа кхоачаш а еш кийчдаьча лаьтта дІайийнача хьажкІий хІара гектара тІара 400 центнер моша гІадамаш чуда йиш йолга. Иззал хьувкъам — 60 центнер доакъара единица е 800 килограмм белока нийсса ба.

Доакъара база чІоагІъяран из дегІайоалаяран лоархІаме резерв я гурахьа йийна культураш чуйнйачул тІехьагІа дІаюв хьажкІаш. Уж дегІаяхкарга диллача, дукха тІехьайнсац эйб аьхача лаьтта бІаьсти дІайийначарел. БІаьсти йийнача хьажкІий хІара гектара тІара чубена хьувкъам юкъера лаьрхІача 10—15 процент мара дукхагІа хилац.

Доакъара гурахьа дІайийна культураш чуйнйачул тІехьагІа юа хьажкІаш дІаювш цхьан кІоага чу 3—4 эІийрг хургдолаш фу тасса деза. Цхьан кІоага чу 3—4 эІийрг хургдолаш фу тоссаш дІайийча силоса чуэца хьувкъам дукхагІа хуле а гІадамех кІезигагІа хьажкІаш лат. Из бахьан долаш лохлу хьажкІаех кийчдаьча доакъара дикал а. Нагахьа санна гурахьа доакъара дІайийна культураш чуйнйачул тІехьагІа юв хьажкІаш, хьалха цхьан участке дІайийнначул тІехьагІа дикка за яьлча мара шоалагІчун тІа дІае йиш йоацаш моттиг нийслой, уж лувитириш хьисапе дІае еза.

Силоса лаьрхІа лунктирни хьисапе дІаювча хана цхьан метра тІа 4—5 хьажкІа хилийта еза, хІаьта мошача доакъара — 6—8.

Мошача доакъара дІаюв хьажкІаш хІара гектара тІа 80—120 килограмм фу тоссаш дІаер дика да. Цу тайпара дІайийча гІадамаш тІа хьажкІаш хилац. Цхьабакъда, гІадам ше мошей чуэца хьувкъам дукхагІей хул. Хьайбашна юхе хІама ца юташ дуъ иштта кхеньча хьажкІех кийчдаь моша доакъар.

Гектара тІа 80—120 килограмм фу а кхоачийташ дІайийна хьажкІаш, цар хьоаса баккхалехьа июль бетта хьалхарча итт дийнахьа чуэц. Цул тІехьагІа доакъара лаьрхІа цІаькха а дІаюв цига хьажкІаш.

Цу тайпара, цхьан майдан тІара шера мошача доакъара кхо хьувкъам чуба йиш хул.

Кийчъеча силосана дукхагІа белок хилийтара, гурахьа йийна культураш чуйнйачул тІехьагІа доакъара юа хьажкІаш бобови культурашца цхьана е еза. Баьча тоххамаша хьахьокх, силосапара белок алсамъяккхара хьажкІашца цхьана юъча бобови культурех дикагІъяр соя йолга.

Ийовхал езача культурех я хьажкІаш а соя а. Цудухьа дегІаяхкара а хьувкъара а ханаш вІаши нийслу цу культурий.

ХьажкІаш соица цхьана дІайийча чубахьа хьувкъам кІезаьта мара эшашагІа хилац. Цхьабакъда, протеинагІа диллача, из дикка дукхагІа хул.

Опыто хьахьонхачох, хьажкІаш дукхьала шоаш дІа а йийна хІара гектара тІара чуйнйача 289 центнерица протеин 3,59 центнер мара хилац, хІаьта соин хьажкІаш цхьана дІайийна хьувкъаьнь чуйнйача 263 центнераша 5,13 центнер хул.

ХьажкІаш солца цхьана юкъ кхейича эггара дукхагІа хьувкъам чуба йиш я. нага-

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

хьа санна гектара тІа 30 эзар хьажкІийн 150 эзар солж эІирг тІадаргдолаш уж дІайийча.

Доакъара хьоанал алсамъяккхара хьажкІашца цхьана генараш дуъ. Цу культурех кийчъяьча силосо дикка айю доахангара йоаиккхача шурий хьоанал.

Доакъара база чІоагІъяра дика резерв я гурахьа дІадийна илат чуэццаше а дІадоа хьажкІаш а. Опыто хьахьокх цу хана дІайийна хьажкІаш листа хургйолаш дІае еэлга. ХІаьта уж дІаера ха тІехьа ме йоаккх гектара тІа тоссача фуна боврам лаккбе безилга. Силоса шоалагІа дІаюача хьажкІий хьувкъам дика хул уж хІара гектара тІа юкъера лаьрхІача 70 килограмм фу а тоссаш дІайийча.

Гектара тІара чуэца доакъара единицаш алсамъяха йиш хулийтача торонех цаІ я, доакъара дІайийнача харбазашта е ябакхашта юкъе хьажкІаш дІаер.

Доакъара юа харбазаш е ябакхаш шин метр юкъ а юташ дІаюв. Цу йовкъашка хьажкІий цхьашка мугІ бу. Дика да хьажкІий мугІараш та юкъе йиъ-яъ метр йолаш йовкъаш йитар. Иштта дІайийнача хьажкІаша кхехьа йоакьалаяи лораю доакъара дІайийна харбазаш а ябакхаш а. Цул совгІа, уж культураш цхьана дІа а йийна кхебаьча хьувкъамах кийчдаьча доакъарца дукхагІа протеин хул. Ябакхаш е харбазаш къаьста дІайийна чуйнйача хьувкъамех кийчдаьчуша йолчул.

ЧІоагІа хий дезаш культура я хьажкІаш. Грозненски опытно - хий дуллача станце Сунженски опытно-хий дуллача пункте. Нохч-ГІалгІай республика сорто - испытательни сете дукхача шерашка яьча опыташа хьахьокх, гурахьа доакъара лаьрхІа дІайийна культураш чуйнйачул тІехьагІа хий дуллача кхашка силоса дІайийнача хьажкІий хІара гектара юкъера лаьрхІача 388—398 центнер гІадамаш тулга. тІа моша хьажкІаш а йовхаш.

ХьажкІаш моша а йолаш чуйнйача гІадамашна 3—4 процент шекар да. Цудухьа пунах кийчъяь силос дика хул.

Хьайбай продукци алсамъяккхара доккха новкъостал ду хьажкІий силосо. Хьайбашта беча пайдага диллача бІаь килограмм хьажкІех кийчъяь силос нийса я генарех кийчъяьча — 133 килограммана, е доакъара свеклаех кийчъяьча — 187 килограмма, е ябакхех кийчъяьча силоса — 210 килограмма.

Геттара лоархІаме да силоса гІадамаш хьажкІаш моша йолча хана чуэцар. ХІана аьлча хьажкІаш кхача йолаелча гІадамашна йола тІоадал сихе дІайоал.

Протеин алсамъяккхара бІаь килограмм хьажкІий силосах, цун тІоадал тер нагга а эшаш 10—20 килограмм ялата-бобови культурий аьта ча е цунах даьккха хьоар тох. Нагахьа санна, силоса тІоадал 85 процент хуле цунах 20 процент гороха ча тох. Цу гІулакхо силоса тІоадал 73 процентага кхаччалца лохъю. ХІаьта 75 процент тІоадал йолча силоса 10 процент тох гороха ча, силоса тІоадал 68 процентага кхаччалца лохъяр дукха.

Ялата - бобови культурай ча тохача лакхлу силоса чам, алсамйоал протеин, тоалу аминокислотни состав. лохлу мистал.

75 процентал кІезигагІа тІоадал йоаллача силоса чуэцача хьажкІаех ча тоха могадац, цу гІулакхо силоса тІоадала режим толхаюндаь. Хьоаса баккхалехьа чуйнача хьажкІаех кийчъеча силоса мистал лохъяра 10—15 процент моша люцерна тох.

Хьакхарч, ков тІара оалхазараш кхаьбара силос мошачей кхача йолаеннача хьажкІаех ю. Цу тайпара кийчъяьча силосе цхьан килограммаша 0,3—0,4 доакъара единица я.

Дика я 25 процент моша хьажкІаш, 25 процент люцерна, 50 процент кабачкаш цхьана а йолаш кийчъяь силос а. Цу тайпарча доакъарца дукха белок я. Из доакъар, керттерча даьнъе, яккха котамашта, жена, къоначa хьайбашта лу.

Колхозий, совхозий экономика дегІайоалаяра кхыча культурел дукхагІа пайда бу хьажкІаша. Цудухьа из культура кхеяра къаьстта тернам тІабахийта беза юрта боахама специалисташа.

А. БОКАЧ,
Нохч - ГІалгІай юртбоахама опытни станце болхло, юртбоахама Іилмай кандидат.

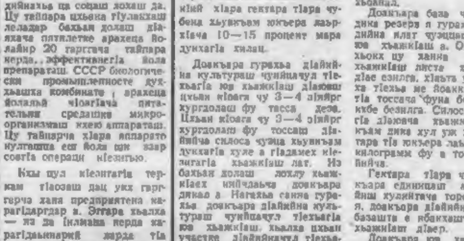

Юрта боахама йолча машинийн оборудованин динал дІахо лаккхъяра дакъе КПСС ЦК майски ноябрьски (1982 ш.) Пленумашна оттадаь деккараш кхоачашдеча юкъе доархІаме дакъа лоцаш я «КПСС XXIII съезда цІерагІа Липецки тракторни завод» яхача Ленина орден лелаеча производствени объединене коллектив.

Уйсхаза арахец вай мехка бах ца Іеш, доазол арахьарча 60 мехка а болх беш тайп-тайпарча модификацеи йола чархашца лела тракторш.

Дукха ха йоацаш заводе хьаьвй 150 говра низ болча «ЛТЗ-145» яхача нердача универсальни пропашной трактора опытни образецаш.

СУРТА ТІА: керттера заводской майда.

В. КОЖЕВНИКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Берригаш а оарцагІбаьлча

«Грознефть» НГДУ мехкдаьтта доахараша дика къахьег цхьайтталагІча пятилетке, планал совгІа 140,3 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. 41 скважина капитальни 411 кІоарга - насосни скважинана текущи ремонт яьй, хІаьта коллективо балха юкъейоалаьча 165 рационализаторски предложене 300 эзар сом совгІа ахча кходаьд. Управлене доаккхаш долчох дукхагІа дола мехкдаьтта доаккхар Наид Юсупович Газиева кулгалду № 2 йола мехкдаьттев газа йоаха цех я.

Цеха ерригача коллектива, Николай Николаевича Занкина кулгалдеча мехкдаьттен газн йоахача шоллагІча бригадана 1982 шу къаьстта белгала дар. СССР хьаьнь 60 шу дизара сийленца наькъадахара къахьегама вахта дІаяхьа бокъо яккхарах цехей бригадех сийна иттазза совгІа ЦІе байракх урагІъяхийтар управлене. ХІаьта 1982 шера керттерча профессей бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье цехо кхоалагІа моттиг яьккхар, бригадена «СССР» мехкдаьтта промышленноста Министерства мехкдаьттен газн яккхара- дикагІйола бригада» яха цІи елар.

Цеха боахам боккха ба, бІаьш километраш да цун доазув. Из беррига чоалхане боахам лелабер 40 болхлои 8 инженерно - технически болхлой ба. Бакъда, скважинех пайда нийбара коэффициент лакха я: ИттлагІчен цхьайтталагІчен пятилеткашка шагІа мехкдаьтта доаккхилга лаьгІденнадале а цеха коллективо тІеххкоачашъю мехкдаьтта даккхара план.

Къахьегама толамаш дика цеха гІо ду мехкдаьттен газа йоахача операторийи ремонтни группай къахьегам дика вІаштІехьбаьккха хиларо. Иштта къахьегама толамаш совдоах бригадин форма кхьейоалаяро, социалистически яхь дерттІа лелаярон пох хьахулар шерра дІадовзийтарон.

Цу дерригне бригада члений торо хулийт хІара денна экономически знанеш Іомаяр кІоаргде, хІаравар шийн бригаде вокха вола, да хилара кхетийта. Уж массавар а даакъа лоацаш ва кулгалдечен доал деча, хІаьта из керттердар а да. Къахьегамга хьежна алапи теларо нах кІезигагІа боллаше операторий алапи 10—15 процент лакхдаьд.

Бакъда, цу тІехьа чакхбалац цехе бригадин форма эргаьккхда тоаяран къахьегаш мах хоадабаран тІабер забаь беш бола болх. Цеха болхлоша денгара денга тернам тІабахийта Іома а ю пайда а эц дикагІйолча опытах.

Болхлой собране цеха кулгалхоша йийцар бешкарсий мехкдаьттахой балха опыт. Цар вІашагІйолла лаьрхІар кхо бригада, хІаравне шин-шийн тайпара болх а бергболаш. Цо торо лу мехкдаьтта доахачара 5—6 операторе цкъа инженерно-технически болхлоя кхьча балха хьожаве йиш йолаш мукъавалийта.

Мехкдаьттахоша иштта шоай балха юкъейхуьл керда техникеи технологи. 1976 шера объединене дІадоладаьд АГЗУ-Спутник яхача установкех пайда а эшаш карагано-чокракски тІоанашкара мехкдаьттен газн хьагулъеш йола система эргаьккха тоаяра тІадерзадаь дола балхаш. «Спутник» яхача установка шийх дІатессача скважина доакхха мехкдаьтта автоматически дуст.

Цеха начальник К. Газиев, воккхагІйола инженер А. В. Лупин, мехкдаьттен газн йоаха мастераш С. Мамонтов, Н. Занкин, ЦИТС начальник С. Голешихин юкъе болча творчески группа, установка ледарло йола моттІагаш хьагуча а яьха, предложени енай мехкдаьтта дустача емкоста сепарационни даакъа доккхагІа де, технологически схеме совлен газосепаратор йоалие. «Грознефть» объединенена бокха доархІам болаш я из опыт.

Моттигерча автоматика блокера санна тоъал юкъ юкъе йолча пультера а дени буси тІахьожам лоаттабе йиш я скважинай балха. 1982-ча шера апрель бетта денз цахаддаш тІехдика болх беш я механически электронни схема.

ШоллагІча бригаде газа утилизаци яра коэффициент 1,0 кхоачаьй, хьалха мехкдаьттаха газ дІаухийташ йоаеш хилар а кІезигденнад. Мехкдаьттен газе юстачара бетта 10—15 сага-ди кІезигденнад кулгкара ду балхаш.

Тахка дукха гайнача тІоаншкара дукхагІа мехкдаьтта даккхара тІаерзаь геолого-технологически технологически мероприятей бІарчча комплекс чакхйоаккхаш я цехе. Цу мероприятеш соакха 101,4 эзар сом кходир.

З. СИЗОВА,
«Грознефть» объединене ННС социалистически [illegible]

СЕРДАЛОНГА БОДАЧА НОВКЪА

— Аьъ, из хаций хьона? Дийша вецой хьо? — хотташ хул хIанз а цIаьхха ихьацна долча хIамах цецваьннача саго. Цу хаттара кIоарга маIан а да. Мел къаьна вар аьнна, мел гаьнарча юрта ваьша вар аьнна нагахьа саг висавац вай мехка дешар - йоазув ца ховш. Вай республике а, мехка а мел дола керда йоаммаш довзарах соагIа, дувен халкъашта юкъера хьал а дика довзаш хул вай мехнара хIара къахьегамхо. Цу дакъе вай дика новкъостий а хиина дIаьттад газеташ, журналаш, радио, телевидени.

ХIаьта дика ховш да вай республике дукха а хIамаш бIаргадайна, дайза бокхий нах болга. Царна дика дагадоагIа Сийлахь - йоккха Октябрьски революци ялалехьа кохчех а гIалгIаех а мел кIезига дийша а, мел дукха дешанза а нах хиннаб. Нагтахьа мара нийслуш хиннавац цу замах дешар - йоазув ховш, духхьал наьхат Iодеша могаш воли саг.

Цун тешал деш дукха документаш да Нохч - ГIалгIай пачхалкхен архиве. ХIаьта цар деча тешалах, 1897 шера гIалгIаех 4,03 процент мара дийша нах хиннабац. Царел а кIезигагIа дийша нах хинниб нохчех — 1,71 процент. Вешта аьлча, вайнахах хIара бIаь сагах нхо саг мара хиннавац кIеоиг - дукха дешар - йоазув ховш. ХIаьта царна юкъе геттара кIезига хиннай къе-миска баьхача наьха тIехье.

Мел доккхий хувцамаш хиннад нохчийн гIалгIайн вахаре Советий Iаьдал эттачул тIехьагIа! ХIара бера шоай маIараш шерра хьайниллай светски школашка. Мел дукха а вай мехка дийнахьа болх а беш, сайрийна деша безам болчарна лаьрхIа яхна школаш. Цул а совгIа, мел дукха нохчийн гIалгIайн нагий нахи мехкарийн деша багIа тайп-тайпарча производственно-технически училищашка, техникумашка, институташка.

Дагадоханза дисац Советий Iаьдал далалехьа Нохч-ГIалгIай мехка цхьаь цаI юкъера а лакхера а дешар деша лаьрхIа йола дешара заведени ца хиннилга. ХIаьта хIанз вай республике болх беш я массехк техникум, кхоъ лакхера дешара заведени. Царех цаI я вай берригача Советски мехка а къаьнагIчарех йола академика М. Д. Миллионщикова цIерагIа Грозненски мехкдаьтта институт. Iилман педагогически кадраш кийчъеш я Л. Н. Толстой цIерагIа йола Нохч - ГIалгIай пачхалкхен университет. Массехк шу хьалха хьайниллай хьехархой институт. ХIаьта цар хIара шера арахец илх эзарнега кховччаш лакха говзал йола специалист.

Оалаш ма хиллара, массадола хIама дикагIа довз шоайла вIаши дистарца. Из бахьан долаш цIаьнха а хьожаргда вай малагIа дешара лаьрхIа дола хьалаш хиннад нохчий а гIалгIай а Советий Iаьдал далалехьа.

1913—1914 шерашка Грозне хиннача 25 школе дешаш 4242 саг хиннав, хIаьта юрташкарча 154 школе — 6767 саг. ХIаьта фу школаш хиннай уж? Белгалде доагIа, Нохч - ГIалгIай юрташка цу хана цаI мара ворхI шере дешаш йола школа ца хиннилга. ХIаьта цу школе дешаш 96 саг хиннав, царна хьехаш 6 хьехархо а волаш. Юххьанцара ярсий дешар-йоазув Iомадеш мара хиннаяц вожаш. Грозне болх беш хиннача 25 школах духхьал шиъ мара хиннаяц юкъерча дешара лаьрхIа. ХIаьта цу шин школе дешаш 800 гаргга саг хиннав, уж а бIаьхинча наьха къонгаш. Нагтахьа мара нийслуш хиннаяц цу школашка деша ягIаш йола йиIигаш, къаьстта юрташкарча школашка.

Цу тайпара дола масалаш юкъедоаладаро дика гойт вайна мел хала а доккхий а декхараш эттa хиннад юххьанца дена Советски Iаьдала хьалхашка пачхахьо бовдоле лоаттабаьча къахьегамхошта дешар - йоазув Iомадара, уж сердалонга бахара. Мехка экономика а культура а дегIайоалаяра эггара хьалхарча даькъе оалаш хиннаб дийша бола нах. ХIаьта В. И. Ленина комсомола кхоалагIча съездe къамаьл деш аьнна «Деша, деша, деша» яха дешаш кхоачашде эттав вай мехка юкъха а зIамига а мел вар. Геттара дукха руэкъа дIадехийтад цу гIуланка вай пачхьалкхено, ликбезашкара деша дIаболабеннача къахьегамхой тIехьенаш Iилман лакхаленашка кхачай хIара. Из дерриг а кхоачашдар вай ленински Коммунистически парти я.

Коммунистически парте ленински къамий политика лергIа чакхъяхарах вIалла йоазаргйоаш дегIаенай вай Нохч - ГIалгIайче, лакхерчагIа тIе яьннай цун экономика, культура. Хьахинай Iилман а техническа а интеллигенци, атта лаьрхIа варгвоацаш ба тайп-тайпарча Iилмай кандидаташ, доценташ, доктораш, профессораш, шоашта юкъе дукха кхадних а болаш. ХIаьта хIанз республике болх беш я 562 общеобразовательни школа, царчу дешаш 272500 дешархо а волаш.

Вай парте а пачхалкхено а хьалкхуш йолча тIехьенеча йоакхонех цаI я хIара шерагара - шерага вай школай материально - технически база тоалуш йоагIаш хилар. Масала, цу хьакъехьа ихы а де дешаш долча гIулакхех массехк лаьрхIа бола сонам тIайнйаб Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето, уж гIулакхаш ихы а тоадара дийцад Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массехк сессе.

Масала, 1965 шера халкъа образованена лаьрхIа йола вай республика бюджет 35,2 миллион сом хиннале, 1981 шера из дегIаенай шозза совгIа.

1966 шера дена таханарча денга кхаччалца вай республике хьал а яь болх бе йолаеннай 192 общеобразовательни школа, хIаьта цар чу деша хайкав 122881 дешархо.

ХIанз вай республике дукхагIа йола школаш болх беш я цхьан сменагIа, юкъейоалаяьй кабинетни система, дукхагIа долча берашта дIайхадаа хIама Iалашду. Къаьстта из гIулакх дегIадоагIаш латт юрташкарча школашка.

Вай республика къахьегамхоша сердалонгIа баькха гIа дикка гойташ да ер масал а. Духхьал цхьан иттлагIча пятилетке вай республике юкъера школа чакхъяьккхар 97.400 дешархочо, хIаьта нийслагIча пятилетке цар таьрахь 38.600 мара дацар.

1965—1966 шерашка юрташкарча сайрийнарча школашка дешаш вар 3920 саг, хIаьта иттлагIча пятилетка тIеххьарча шерашка 16664 саг.

НийслагIча пятилетке вай республика юрташка болх беш яр сайрийнарен очно-заочни 45 школа, хIаьта иттлагIча пятилетке из таьрахь 57 кхаьчар. ХIанз цу тайпарча школашка дешаш 18000 саг ва.

ХIаьта дика ховш ма дий, моллатIа йолча школай болх дика хьехархой боацаш дIабахьа йиш йоацилга. Масала, 1914 шера Нохч - ГIалгIай мехка мел хиннача школашка болх беш 378 хьехархо мара хиннавеце. Сийлахь - йоккха Октябрьски революци хиннe 10 шу дузача хана уж 1274 вар. ХIаьта, 1981—1982 шерашка вай республика школашка хьехаш 14.445 хьехархо хиннав.

Парте а халкъо а хьехархой балха сий дара тешал ду вай республикерча 220 хьехархочунна тайп - тайпара орденаши медалаши ялар. 76 сага еннай РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархо яха цIераш, СССР, РСФСР сердалон отличникаш яха цIераш енна ва 592 саг.

Нагтахьа йола школа яц хIанз вай республике дешархошта лаьрхIа йола тайп - тайпара технически средстваши наглядни пособеши йоацаш. ХIара шера дукхагIа а дикагIа а хул уж. Масала, бархIлагIча пятилетках цу гIулакха лаьрхIа 1,6 миллион сом дIадахийтадале, иттлагIча пятилетке вай республика юрташкарча школашка кхьчача технически оборудоване мах 3,8 миллион сом ба. Юртарча школашка йоагIаш йола моттиг дIалоацаш латт учебни киноси телевидени. Нагтахьа йола школа яц «Украина» е «Школьник» яха кинопроекциони аппараташ, дикагIа йола телевизораш, магнитофонаш, кхьта кхьйола техника йоацаш.

КПСС XXVI съездо белгалдаьча тайпара таханарча хьехархой берттера гIулакх да шоаш кхедеш дола бераш — вай къона тIехье — къахьегам дукха безаш, коммунистически идеалашта тешаме болаш кхебар.

Масала, 1970—1971 дешара шера Шелковски районерча духхьал пхе школа 390 выпускника Iомайир трактористa, хIаьта 209 Iомайир комбайнерий говзал. Царех дукхагIбараш дийша боаллашехьа боахамашка болх бе Iайра.

Духхьал укх тIеххьарча шин шера республика школай 17000 выпускнико аттестат зрелости хьаэцарца цхьана хьанийцад тайп - тайпара йола балха говзал маракзанрах дола удостоверени. Царех 7500 саг ихы ха юкъе ца йолийташ, шие Iомаяьча юртбоахама специальностах балха эттая.

Юкъера образовани душ йолча школашта нийсса вай республике болх беш я дукха профессионально - технически училищаш. Царна юкъе белггала моттиг дIалоац тайп - тайпарча юрташка юртбоахама специалисташ кийчбара лаьрхIа яьхкача профтехучилищашка. Цу тайпара профтехучилищаш вай республике хIанз шийтта я, хIаьта цар хIара шера арахец 2 эзарнега кхоаччаш специалист.

Къаьстта белгалъьиначарех лархIа йоагIа Калиновскоя юртара профтехучилище. 33 шу даьннад из хьайниллача дено, хIаьта цу юкъа цо арахийцав 20 эзар гаргга саг. Республика дукхача районашкарча комбайнерашен трактористашен лакхъю цига шоай говзал. Из училище яькхача дукхачарех хьахиннаб республике чIоагIа сий деш бола нах.

Таханарен селханарен вахар дуацача хана дагадохаза дисац ер масал а. Архивни документаша белгалдеча бесса, Сийлахь - йоккха Октябрьски революци ялалехьа ерригача ГIалгIай округе дешаш 736 бер мара хиннадац. ХIаьта тахан духхьал цхьан Наьсарен районе болх беш я 36 школа, цу школашка дешаш ва 19 эзар дешархо, царна хьехаш ва 779 хьехархо.

Массехк шу хьалха хьайнилла болх беш я Наьсарера школа - интернати Джейрахски школана чуйоагIаш йола интернати. Дийнахьа болх а беш деша безам болчарна лаьрхIа хьайнилла я сайрийнарен очно - заочни школаш, шоашта юкъейоагIаш 15 консультационни пункт а йолаш. Наьсаречa шие профессионально - технически училищаша хIара шере арахец лакха говзал йола малархой.

Вай республикана лаьрхIа юртбоахама тайп - тайпарча доакъой специалисташ кийчбара дикка доккха даькъа лоацаш я Наьсарера юртбоахама техникум а. Цо арахийцав ворхI эзарнега кхоаччаш ветеринари зоотехник.

ХIайа цу техникума очни отделене дешаш ва эзар совгIа саг, хIаьта заочни отделене, деша вагIа ах эзар совгIа саг.

Лакхарен юкъерен образовани йолаш хIанз вай республика совхозашкен колхозашкен болх беш ва 4.5 эзар саг.

ХIаьта дика ховш ма дий, дийша волча моллагIча болхлочо болх дикагIа белга.

ЛАГУТИН Михаил,
СССР Iилмай Академи Дагестански филиала аспирант.

ВАЙ МЕХКА ГIОЛЛА

Iажий бешара цIалг

Советски Союзе сомий бешамаш лелаш товариществаш йола 33 шу да, цудуьхьа тIехь-тIехьа дукхагIа дIаех участкаш. Сомий бешара хIалг городе вахача сага безам чIоаггIа тIеозам да. ТIаьхха фу дача IалашдIургда из?

Эстоне столицана Таллина гонахьа бешамаш лелаеш 14 эзар участок а укхал масса тайпарча куцельа хьалдаь ахканара цIаьлгаш а да. Участкаш екъача хана профсоюзаша ааабезам бераш дукхагIа долча дезалашнахьа беш хилара юкъера «дачник» дезал статистико юкъера лоархIача дезалан бокхагIа ба — 5 саг. Долче, Таллина гонахьа шоай къахьегамца лелаеча бешамашка ахка доаккх 70 эзар гаргга саго, вешта аьлча — городе вахача хIара алхагIа ворхIлагIа волча саго.

ХьалхагIе а вIаштIехьдаькхадацар садоводашцара-любителашцара тха вIашагIкхетар. Духхьал вIа Таллина гонахьарча форда йистерча наькъашка гIолла лелар тхо. «Минк», «Октет», «Электра», «Пчела» яхай цIераш йолча сомий бешамаш лелаеча кооперативашка дIачу а утташ.

«Пчела» — «Таллакс» яхача объединене — экскаватораш арахецача йоккхача предприяте бешамий кооперативех цаI.

«Пчелагара» Таллине кхаччалца 27 километр я. автобусаш сецача кхаччалца — ах километр. Балтийска фоада йистерча пляже кхаччалца — 800 метр.

Кооперативa члений вонгсеха хIаьта иштта цар шоаш къахьегаш а наькъаш дехкад, бераштa лоэза майдилгаш яьй, понарин реервуар оттальй, электролинеш егIай, хий хьачудиллад, дренажни система яьй. ДIадахийтачох 25 процент предприяте текхад, техникаца а цо новкъостал даьд. Кооперативни члена цу тайпарча юкъарча гIуланхашка эггара хьалхарчен участка даь эггара безагIа нах бодачен шере юкъера лаьрхIача 200 сом дода, 50 сахьата гаргга ше къа а хьег.

ТIаккха участок, дезала беркати дегагIоза ше мииттай? Калитхех цаI хьаелл оаха. Эзар квадратни метр гаргга я участко дIалоаца моттиг. ЦIеноша шин даькъа йийнъача санна хетаду из. «Юртбоахама даькъа» тIа — итт Iаж, массехк боал багIа, смородина, крыжовника, малинай кIотаргаш я. Йоккха йоацача оранжерееи хьасашкех... «Кабуц мара баьцадаьвах хIама эцац из тика тIара». — Йоах хозяйнас. «Таллакса» техника Эрика, Меримаас.

Массааа а городе вахача сага — хIаьта Эрина городе ма яхий — цу тайпара гIонна бола боахам тоьал доккха хIама да. ХIаьта а теркал ца беш санна хетаду из йоккха йоаца бассейни фонташи йолча шерача газона. хоай говш долча доккхийча тIошта, кхоккеeльияна кIотаргаштен сага лаккхал йолча лигештен юкe. ДукхагIйола участкаш иштта нийсъаь я. Хьайла яьй, ма йоккха а хиннац бешамий кооперативашта безам тIабодаш йола къайле: безаме дар пайданачуйца цхьана таддар, цу тIа а безаменчунгахьа совле йоккхагIа а йолаш.

— СалаIа торо хьайттар дуьха дIаяаденнад тхо кооперативе, — яхаш дувц беша дас, экскаваторий водитела-тойкамхочо Юхан Меримаас. — Тха безам тIоозар форда йистерча цIаьго. Лаьттанара безамя юртарча балхашара чени тIехьагIа мара тучабаланзар. ХIане шай зизаш хьасаца доацаш йоалалургьацар са сесаг. вешта, иштта мара со се а...

Из а, дий хьона, беш лелара духоаши оагIув я. Цхьабакьда, кхетадеш ма дарра, материальни яр а йолаш я. Из укх тайпара я: Меримаа дезало дизза юхаметтаоттаду дачаца дувзаденна ший дIадахар: тIака тIара нагахьа эма эзаш хилац коартолаш, баьцадарараш, сом, варени, сокаш, чхьагIар.

Ткона нийсбеннача дезалех хIаране шортта кхочам бу шоашта сомацен комараш цен. баьцадараша, хIаьта гаргарча нахан доттагIаштен тела а торо хул. Цхьабакьда, бешамаш лелаяра эггара тIерагIа берашта а дукхагIа хьаштдар салоIилга да. Къаьстта а доккха хIама лоархI цар Iаламца бувзабенна хулга, балха гIулакхаш хувцa торо хулга. Кхетадеш ма дарра, пачхьалкхенна хьашт долаш хIама да гражданаша безаме салоIилга, кIезигагIа уж цамогаш хулга, физически низ болаш хулга. Дашцен новкъошен цхьана шоашта могача тайпара къахьегарца шоашта салоIам бе бераш Iомаделга. Вешта: цунца а чакхдалац дерриг а. Юрта боахамечул дукхагIа пайдана салаIaте дола лаьтташ (масала, Эстоне, дукхагIа йола бешамий кооперативаш форда йисте я) дизза даакъа лаца долалуш да мехка кхачам баланса юкъе. ХIанз хIара шера коллективни бешамашка ах миллион тонн сомий комараш кхею — тIаккха, дукхалга диллача, 20 процент тIаккет уж пачхьалкхени кооперативни торговле йохкараштa.

Безача маьха виллаш бешамаш лелаеча кооперативашка яц. Дезалхой дукхалга хьежжа мара хургйоацаш нийса нормаш оттаьь я чуIе моттигаш. Дукхача дезало доккхагIа ду цIеноуш. Массе тайпара я цар архитектура. ХIаьта а, дукхагIча даькъе хьалдераш типови проектага хьежжа да цIеноуш. Уж дарегIа, паргIатагIа да, сихагIа хьалдаь доал.

Из тайпа вIа да Меримаана дезала дар а. Цун шиь цIа, кизгай пйче, кухни я. Типови проектех юкъерьяр хермай Меримаас — е эггара езагIьяр а, е эггара даргIьяр а ца хоржеш ЦIалг тьадаьд хьу чакхйоахача предприяте.

Фундаментоца а кундоакхаш деча балхашта а цхьана 3100 сом дахад цIента. ДIадахийтар дезала бюджета чIогIа Iатиъаш хургдар, нагахьа санна 10 шера дIатекхаргдолаш Пачхьалкхен банко 3 эзар сома ссуда доймаяецаре. Шера ах процент совгIа дIатекхаргдолаш из тайпа ссуда эца йокъо я беш лелае дIаволалуча хIаране.

— Iажий бешарча тха цIаалгига дукха къахьегам баьаб. хIаьта цхьана хиннача цу къахьегамо Iалаьмате йоккха салоIам баьб тха дезала...

Лео ВАННО,
АПН корреспондент.

ДОЗАЛ ДЕХЬАРА

ПРАГА. Советски Iилмай культуран ЦIагIа хьайниллай «Машар бахьан долаш кхоачашдаь денале гIулакх» яха ТАСС фотовыставка.

Цига хьахьокхаш долча ТАСС военни фотокорреспондентий балхаша дувц Сталинградскии Курскии тIемаех, кхыча цIеча Эскаро 1943 шера чакхъяькхача стратегически операцеех, Ленинграда ма хиина блокада йохарах. Фотодокументаш тIа хьахьокхаш я советски бIухой турпалал. Цар къонахчало Советий Мехкара фашисташ лелхабаь ца Iеш, Европера халкъаш а мукъадаьлад фашистех.

СУРТА ТIА: выставка цхьан зале.

ЧТК — ТАСС телесурт.

АДАМЛЕННА МАШАР ЭШ

— Дунена ядерни катастрофа кхерам тIаэттаб, — аьннад Улан-Баторерча АПН корреспондентага Еронин Михаилага индийски парламента члена, машарен солидарности Ерригиндийски организаце секретара Динеш Госвамe. — Дика уйла йолча наха шоай мугIараш кхотаде деза, империализмай реакцен низашта духьала отта могаргдолаш. Нагахьа санна Алех аьлча, цига империалистически пачхьалкхенаша США керте а йолаш шоашта мел могар ду цу континентерча хьала дестабилизаци е гIерташ. Цунна дола цхьа масал — Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Пакистана герзаш лоаттадар. Пакистана керте латтараша дIакхайкаду «советски кхерама» духьала оттара герзашна кийчлу шоаш, яхаш. МоллагIчо а кхеталеш да Советски Союз цхьанех а лата лерхIаш йоацилга. ХIаьта Пакистан сихха герзашна кийчлуш хилар духхьал Индена кхерам тIаоттабу, цудухьа тхоай экономикана чIоагIа зе а деш герзаш Iоваланза далац тхо. Цу тайпара этта хьал — дунен дукхача доакъошка шоай корыстни гIулакхаш чакхдаха гIертача США-с лелаеча политикак духьал хьахулаш дар.

Машара тIехьарча берригача къовсамхой декхар да, — дIахоаьлар Динеш Госвамe, — реакце низашта духьала оттар. Советски Союзен социализма кхыча мехкийн политика машар безара чулоацам шоай мехкашкарча халкъашта дIабовзийтар. Цу дикача гIулакха кхобе багIаш вай. Адамленна машар эш.

(АПН).
Улан-Батор.

«МАШАРАИ ВАХАРАИ ТIЕХЬА, ЯДЕРНИ ТIЕМА ДУХЬАЛА» ЯХАЧА ДЕРРИГДУНЕН АССАМБЛЕИНА НАКЪАДОЛХАШ.

«Сона хов, тIом яхар фуд»

Бонне ЧТК корреспондента хаттарашта жоп тел вовзаш волча малхбузенгерманска поэта, ФРГ тIема духьалвча болама хьинаре доакъашхочо ПЕТЕР ШЮТТА:

— «Машараи кхоккам кIаьдбараи тIехьарча, сихдаь герз хьалара духьаларча европейски писателий тIахьехамаь» кIал эггара хьалха кулгаш яздаьрех цаI ва хьо. ХIана дир Iа из хIама?

— Машар ца хилча сай болх, политически а литератури а деятельность иштта хургьяр ховш ва со. Цу айса аьнначоа духхьала тIатоха безам ба са: со кхер тIемах, хIана аьлча хов сона, тIом яхар фуд. Ялх шу дар са дунен шоллагIа тIом чакхбаьннача хана. Сона дика дагадоагIа фашизм эшаь тIеххьара тIемаш. Итт шу хьалха Вьетнаме хилар со. БIаргайра сона варварски бомбардировкаша йохаль Ханойи Хайфони, бIаргабайнаб бомбараш а човнаш хиннараш а. ТIа мел хинна хIама цIерана доагадаь, даьсса илла лаьтта. Из дийцургдац сона, се дийна мелав. Цигара цIаьвеча яздир аз репортажий книжка. Аз къовсам лоаттабу Европа, дукха во дайна Вьетнам санна, бомбашка цIаьнха а нийча ца лаккхийтара.

— ТIемахи машарахи долча дешаша, дикка моттиг лоац хьа творчестве. Цунна хетадаь да, масала, хьа тIеххьарча стихай сборникех цаI...

— Со тийша ва стихаш тIема духьаларча пропаганда эггара эффективнегIен эмоциональнегIен йолча средствех цаI хилара. Уж листовкаш санна дIайоаржае йиш я, уж еша йиш я митингаши демонстрацеши йолаш, моллагIча меттала яха йиш я. Аз йийшай сай стихаш тIема духьаларча демонстрацешка ФРГ меттал, Дане, Австре, Люксембурге, Нидерландашка, США

— ТIаккха, тешаш ва-кх хьо, поэзи а дерригa литература а нах хIанзарча хIнара дунен халкъашта юкъера хьал кхериме хилара деш уйла е а хьадда дола гIулакхаш де а баха новкъостал де йиш йолаш хилара?

— Со тийша ва, поэзега кхы доккхагIдараш а дулургхиларах. Цун йиш я саго къовлахчал айде а из дикангa доглаха ваккха а. Болаш ба тIема духьаларча къовсамах хIама хургдаш аьнна хеташ бола а фатализмана тIатайжа а бола нах. Духхьал укхаза тешабе беза уж миллионаш болча наькa лоIам тIема кийчо еш йолча концерне низ болашагIа хиларах а дикагIа дог доахилга хиларах а.

— ВIалла дукха ха а яц ФРГ низ бола пасхальни машара маршаш хиннa. Хьо хинавий царна юкъе даакъа лоацаш?

— ХIаа, аз къамаьлаш а дир нахала, сай стихаш а йийшар. Iаламате чIоагIа хьинар айленна а йолаш выступленеш йир аз пасхальни тIема духьаларча акцеш хиннача хана Бремене, Гамбурге, Келлингхаузене. Со кхаьчар Къулбаседен форда йистерча Сиеверне. 850 саг вах цу зIамигача юрта. ТIема духьалара литературни сайре яьча вера 50 саг. Цига кхачалехьа хилар со Евере, цига сайре яьча вера бIаь саг. Цу кIамо дог доахийт гIулакхаш ихы а дикагIа хургхиларга. ХIана аьлча политикана гунахьа доацаш иттaш шераш даьхача геттара зIамигача городашкарен поселкашкарен прогрессивни нах вIашагIбеттлу машар бахьан дунен халкъаша цхьана гIулакхаш лелададара эша хьалаш хьадаран лоаттабеча къовсама юкъе шоашкара доагIа даакъа лацара.

— Июнь бетта Праге хургьа «Машараи вахараи тIехьа, ядерни тIема духьала» яха Дерригдунен ассамблей. Мел лоархIам болаш лераI Iа из форум?

— Цу тайпара дола вIашагIкхетараш антикоммунизмана духьален «шийлача тIема» хьаж юха юкъе ца айтаран лоаттабеча къовсама лоархIаме а эффективни а средство я. Праге хили езача ассамблеях доккха беркат даларга догдоахаш ва со. ТIеналла беш бита йиш яц НАТО чакхйоахача сихдаь герз хьадари политикax боалла кхерам. Тхьаь иттлагIча шерашка фашизмах баьлла кхерам миссел бокха ба из.

— Нагахьа санна ассамблее трибуна тIара къамаьл де хьай йиш хилча, фу аргдар Iа цига даакъа лоацаш барашна?

— Сай массехк стихотворени а ешаргьяр аз. ТIаккха аргдар аз машар ца бохийтара де йиш мельяр де деза вай. Сона хетац, хIинз Iоадаь гира континента тIа дола а долаш, Европе тешаме машар хургба аьнна. Советски Союзо, ГДР, ЧССР, Швеце хоадам болаш а конструктивни а предложенеш тел Центральни Европе ядерни герза доаца зона хьаяр могадеш. Цудухьа Праге цIаьхха кертагIдоакххаргдар аз уж ерригa машара инициативаш хьаллаца езаш а уж кхоачашъяра къовсам лоаттабе безаш а хилар.

(«Руде право» — АПН).

Контрреволюце тийшача балхах лоралуш Афганистана тайп - тайпарча доакъошка вIашагIъехкай добровольций отрядаш. Цу формированешта юкъе бахача патриоташа хьинаре новкъостал ду мехка территоре тIа империалистически реакционни низаша хьачуухийтача бандиташта духьала тIем бара армейски подразделенештен халкъа милиценех новкъостал ду.

СУРТА ТIА: Саманган яхача провинцерча Дальхани яхача кишлакерa ахархой бандиташ юхатоха кийча бe.

ТАСС спец. корр.
Г. НАДЕЖДИНА сурт.

АНТИСИОНИСТСКИ КОМИТЕТ: ДЕКХАРАШИ ПЕРСПЕКТИВАШИ

Вайнача бетта Москве хилар, москвеча общественноста а пресса а викалаш тIа а болаш, массанa а раьза а болаш советски общественноста Антисионистски комитет (АКСО) хьаьа хилар дIакхайкадаь учредителий Совета заседани. Хьалхе лелеча советски общественни организацей (ВЦСПС, Советски кхалнаьха Комитет, КМО, ТIема ветеранийн комитет, АПН, Азеи Африки халкъашарча солидарноста Советски комитет, кхыдрий) викалаш вIиъетIенача совета заседане хержар комитета состав. Цунна чуваха цIи хеза общественни деятелаш, Iилманхой, болхлой, колхозхой-кхалнах, творчески техническоа интеллигенце викалаш юкъе а болаш йола 37 саг.

Хержар 13 сагах латта АКСО Президиум. Комитета председателалла хержав шозза Советски Союза Турпал воли, генерал-полковника Д. А. Драгунский, председатела хьалхарча заместителалла хержав юридически Iилмай доктор, профессор, РСФСР Iилмай заслуженни деятель С. Л. Зивс, заместителаш: АПН издательства директора заместитель М. В. Куприн, «Литературни газета» отдела заведующи, экономически Iилмай доктор Н. П. Беляев, [illegible] Ю. А. Колесников.

АПН корреспондентана къамаьл деш АКСО председатела Д. А. Драгунске белгалдаьккхар, март бетта — апрель хьахуллаш арадаьнна советски общественноста Антисионистски комитет хьаярах дола инициативни группа Кхайкарал ерригача Советски Союзерча тайп-тайпарча къамех болча советски нах а доазол декхарча дукхача гражданаш а шерра хьаллаьца хилар. Инициативни группа адресагIа, газетий редакцешка дукха письмош ихар из инициатива къоабалъеш.

— Советски общественноста Антисионистски комитет хьаьай сионизм организованно юхатоха советски граждани низаш вIашагIтохара, цун реакциони чулоацам гучабаккхара, — кертагIдаьккхар Драгунский Давида. — Ший болх дIахьорга АКСО ленински къамий политика, дукхача къамех латтача Советски пачхахьалкхене дехача доккхийча а кагийча а къамий доттагIал чIоагIдаре принципаш, интернационализма принципаш чIоагIдаре а лаьцаш.

Советски общественноста антисионистски комитето, — дIахо дувц Драгунске. — ший уставной положенешка хьехажа тIо а дергда хьал а лоацарга дунен халкъашта юкъерча сионизмана духьалярча къовсама юкъе даакъа лоацаш бола советски гражданаш, хьаллоацаргья мехка чуть а доазол дехьа а сионизма идеологи политически практикех гучаяккхара тIадерзадаь дола гIулакхаш хьашаhеш, сионизмана духьала хьинаре къовсам лоаттабеча доазол дехьарча прогрессивни организацешца бувзамаш доаттадергда.

АКСО хьаярца дукхадена, — цуй къамаьла чакхдоаллаш аьлар Драгунски. — Советски Союза духьала нерда доржа къамаьлаш дола дергда сионистски лагере. Доладаьта, вай, шен доахаргдац цу къамаьлашаI Де мел деар де хьожаргда вай сионизма боккъонца дола сибат, цун антигуманни чулоацам дIагойтара.

АКСО председатела хьалхарча заместитела С. Л. Зивса белгалдаьккхар комитета эггара лоархIаметIарча функцеех цаI советски гражданаш — Iилманхой, литератураи искусстваи деятелаш, журналисташ Iилмай балхаш ядара, художественность лакха йола, идейни лосташ бола литературни произведенеш, киноленташ, театральни постановкаш, изобразительни искусства произведенеш, публицистически выступленеш яра наькъаца сионизмана духьала лоаттабеча къовсама ма иштта юкъеозарг хилар.

Зивс Самуила дIахо дийцар АКСО сионизмана Iилман ларда тIа критика еш бола Iилманхой, хIаьта иштта комитета идеологически болх вIаштIехьбаккха практически гIо деш болча практически балхахоех бола специалисташ чубоагIаш йола консультантий болх беш бола группа хьаеш хиларах.

Автандил РУХАДЗЕ,
(АПН).

Ялте толаме чаккдаьннад УССР халкъа артистка Ротару Софиис «Червона рута» яхача ансамблаца цхьаьна оттадаь концерташ (сурта тІа). Цуьнан программа ин-диалархочо оттаяьй дика довзаш долчу кердачу иллеш юкъе а хьош. Цуьнан репертуаре я, хьалха а санна, къьгта халкъа оамал хьахьокхаш йола украински молдавски авторий произведенеш. Царех дукхаерш авторашна лаьрхІа Ротаруна язъйъ я.

Коллектива творчески планашца — Севастополера концерташ, ГДР е балар. Цига Евровидене гІолла дІахьокхаш хургйола «Кассель-Бундес» яха аргІанара передача телевиденена кийчъяр.

А. ОБУХОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

Грознерча экранаш тІа

«САГ ЙОАЛАЙНЧА ДЕННА СОВГІАТ»

Лирически кинокомеди жанр езача наха шеко я йоацаш дезалургда одесски кинематографисташа даьккха «Саг йоалайнча денна совгІат» яха картина.

Кердача дезале вІашагІкхийттача йоІан оІамигача саган деннар доккха совгІат да: Андрейнен Оксананен деннад цхьа комната йолча квартира дІоагІаш. Хеталу хІанз уж боккъонца баха Іохоашаргба аьле. Бакъда, дІахо фильма турпалашца нийслуш дола хІама воча гІанехьа тара да. ХІана аьлча, совгІата еннача квартира дІовгІаш долаш а миччахана, дийнахьа е бусса кхарттире чува боккъо йолаш кхы а итт саг ва.

Цу картина сценарий язъяьр ва В. Гераскин, режиссераш — Р. Быков, Р. Эсадзе, А. Игнпев. Фильме ролаш ловзаеш ба актераш: Быков Ролан, Эсадзе Резо, Куравлев Леонид, Санаева Елена, кхыбараш.

«ДИЙНА СЕЛАІАД»

Къонача кинозрителашна лаьрхІа да из цІи йола Носов Николая произведенеш мотивех М. Горьке цІерагІча киностуде даьккха фильм. Цу картина дуьнц лаьттарча хозаленах, дерригача дийначуннарча болча безамах, берашта санна дезалургда из боккхагІчарна а.

Натахьа санна берий дегашка Іаламцара, Іаламе нийслучуннцара безам оІамигта долча хана деза хьалкхебой оалхазарий кІорнгашта, туълъеннача пхьагилгашта, оІийнашта оарцагІбоагІаргба уж бокхха хилча а. Иштта воргІ шу даьннача Мишас чІоагІа гІо ду машина кІала яха ваьна еннача боабашка кІорнгашта.

Митько Евгене сценарех из фильм оттадаьр я РСФСР заслуженни артистка Бондарчук Наталья, из цу хьалхара режиссерски болх ба. Цу картинага хьежачун гургда берашца а хьайбашта а хулаш дола сакъердаме хІамаш. «Дийна селаІад» аьнна фильмах цІи тилхара маІаш да лаьтта мел дола дийна хІама айхха бувзам болаш а да, селаІад санна хозача бесашца лепаш а да яхилга.

— «Дийна селаІад», — дувц Н. Бондарчука, — из да чІоагІача а хадаргдоацача а берашта Іаламаш юкъерча бувзамех дола дувцар. — Зрителашна дег чу соманнкха безам ба саги гонахьара дунен къоастаде йиш йоацаш хиларах, из дуне лораде дезаш хиларах йола уйла.

Картине ролаш ловзаеш ба: Н. Бондарчук, Н. Бурляев, А. Лацитис, И. Макарова, иштта пионераш-школьникаш.

ЮХА А ЭКРАНАШ ТІА

Юха а Грознерча кинотеатрий экранаш тІа гойташ хургья шин серий йола М. Горьке цІерагІча киностуде оттаьь «Карнавал» яха кинокомеди. Из фильм даьккхар я режиссер Лиознова Татьяна, къоначча драматургаца Радионова Аннайца цхьана сценарий язъяьр а из ше я.

Керттера роль ловзае езаш хиннай керта чу цхьаккха уйла йоацача школьницай дог-уйла, кхуми воагІача сага психологи, эстрадни актрисай говзал хьагойтаргйола йоІ. Из чоалхане а хала а роль ловзае хьех дукхача наха йовзаш йола Моссовета цІерагІча театра актриса Муравьева Ирина.

Т. Лиозновас мюзикла, эстрада элементаш юкъе а йоалаь дикагІа, къаьгагІа хьахьекхад шийна фильма кертерча турпала сурт-сибат, гІалатех диза дола цуьнан хІинзара вахар. Цуьнан уйлашка чІолла дІахо йодача хана хургйола вахар а довзийт.

Фильме ролаш ловзаеш ба актераш: Ю. Яковлев, К. Лучко, А. Абдулов, А. Румянцева, кхыбараш.

В. КОВАЛЕВА.

Шийна болх дег тІара безаш...

Даим а сона новкъа хулача гІулакхех да вай республике хІанз а шоаш беш бола болх дег тІара ца безаш, шоай дерригa низаш цуьнга дІа ца луш бола нах нийслуш хилар. Цу тайпарча новкъа вахарах дизза да ала йиш яц, хІана аьлча, цаІ мара доаца шоай вахар даьха дезача тайпара дІахьоц цар. Цу тайпара хІама цхьаккха тайна а ала йиш йолаш дац шийна болх, бераш дезаш волча, тиъаь цера Назранерча школашка болх бань волча эрсий мотти литературен, наьна мотти литературен хьехархо волча Медов Джабраьила Йоакъапах.

Балха гІулакха яха цо болх беча Назранерча № 3 йолча юкъерча школе нийсъелча хоаттаь цунга: «Вахко хІаьдвац хьо, бераша халахетар деш моттигаш хулий?» Цо массаза а вела а вале оал:

— Тайп-тайпара хул. Бакъда, хало а берашкара дувла гІалоташ а дийцу сона царна знанеш, кхетам бала гІерташ беча балхо. Кхы болх мишта бергбар аз аьнна хеталу сона цкъаза, из уйла са дег чу йоассийтар ба хьехархочун балхацара са безам. Бераша а се везавеннав, сойца Іемад аьнна хет сона, уж дикка хлет аз салачох. Дешархой дисциплина хІакъехьа дукха къамаьл де делаш хилац аз хьехача бераша, хІана аьлча, цар дисциплина алхха дика я. Се ираз долаш хет сона айса даим а хьехархочун болх бертхиларах. Хетаргахьа сона дешалургдар инженера, лора, геолога дешар, бакъда хІанз санна айса хержа професси езаш, цулпа дог дІаувш хургвар аьнна моттац сона кхыча специальносташца.

Иштта чакхдаьккхар Медов Джабраьила Йоакъапа шийна къамаьл. ХІаьта, цо тиа каралаьа гІулакх алхха дика дІахьош хилара тешал деш да цуьнна Нохч - ГІалгІайчен цул тІехьагІа РСФСР-ен школа заслуженни хьехархо яха цІераш ен не хилар.

Л. ГОРБАКОВА, хьехархой говзал лакхъечча института кабатоха учебникаш кийчдеча кабинета методист.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

ХЬА ЦІИ — ЛЕГЕНДА

Салте хуьнда дола документийн редакце дохкийтар цун вошa ва. Шеьна яхаш вола Михаил Алаудинович Ибрагимов ва из. Документий йоакха йоаняча цхьаь хиннеца цу хийнад. Шийна тиъо цу документаьа Сийлахь-боккхача Дайнехкан тІом тІа вийнача нохчий оІамигача сага Джалаудина фронтера письмош, сурташ. Вийнав къона турпал 1943 шера. Шоаттъа шера шийлац ва. Фу деш вар из цу хана, тІом боаллуш?

«Ленинец» яхаш хиннача комсомольски газета (иштта оалаш хиннад цу хана хІанз «Комсомольское племя» оалача газетах) журналист. Командировке ихав, язъяьй шийна актуальни репортажаш заметкаш. ХІара бус уйлаш яьй иховна ше язъергйолча материалий. ХІанз а долащ да цу ханара сурт — редакци: Джалаудин — юнкорий отдела заведующи — цунна уллув ответсекретарь Ахматханов Іаьла. Іаьла вагІа шийна кабинете болх беш долча негола тІа, доттагІчун белаж тІа кулг а дилла латт Джалаудин.

1939 шера ЦІеча Эскаре гІулакх де вуг Ибрагимов. Цунна демобилизаци е ши бутт бисача хана тІом хьов...

Денали хьаькъали долаш хила везаш, хоза бІарггаш а долаш ва сурта тІара къона салте. Цу бІаргашца ца вохаш хьийжав из фронте къезача моастагІашка.

Уйзара кьахат тахан а улл Михаил Алаудинович Ибрагимова цІагІа — вошa тІем тІа верах дола кьахат да из. Цу хана, 40 шу хьалха кхаьчад из даьген наьнагеш: «Шун воІ, воккхагІа волча лейтенант Джалаудин Алаудинович Ибрагимов социалистически Даьхе бахьан латтача тІем тІа, тІема гІулакх дика де аьнна ше биа дуй харц а ца беш, денал а къонахчал а гойташ 1943 шера 4 мае вийнав». Цу тайпара сакъердаме доацаш да шоллагІа кьахат а. «ВоккхагІа волча лейтенанта Джалаудин Алаудинович Ибрагимова сурташ дайтар дехаш оцо яздаьча кьахата шоа луш хоаш бу аз, уж цун хиннa ца хиларах. ХІаьта из мишта вийнав а хоиш дац, хІана аьлча хьунагІа хилар из тІом, йийнаa йоккхий топаши минометаши дукха яр». Кьахата кулг яздаьдар тІема даькъе командира подполковника Еськовен штаба начальника майора Мартюшевсн.

Сийлахь - боккха Даймехка тІом болабелча военно-пехотни училище дешa хьоавау Ибрагимов Джалаудин. Миллионаш болча кхыча советски наха а санна, Іалаьмате йоккха хало лайнай цо тІем тІа. МоастагІчоа духьала къвза тІемаш дар. Шийна уллув боаш латта новкъостий бІаргагор, дукха кхы халонаш ца йийзай. Ца доаш мишта дисаа а ца хоаш дедаш да цо фронтера ахийта каьтаташ. Царех цхьанне тІа бІубенна яздy цо: «ТІемаш деш цІийвала вийзавац са, кайийнай дилла а. Амма Гитлера гІулакх кастта хададаргда эша а эшаш. Даьхе мукъаяргъя, хІаьта вай а цхьан хургда». Цхьадола письмош да лакхе гІодла доккхийча алапашца «Боабе немецки оккупанташ», аьнна даь йоазув а долаш.

ТІехьара а туьдаьл, стрелкови рота командира Ибрагимов Джалаудина вахар мишта хиннад. Из дийцад шоай письмош тІа Ибрагимовгіар мехкахо Гериханов Іаддален командира Погорецкен.

ТІем тІа турпалаш мишта бовш хиннаб? Дукхача хана цІаьхха шийна фу хилар а ца хоаш. Шийна карагІдаьннар доккха хІама долга а ца хоаш. Иштта са даьннад Ибрагимова. Из веннав Кердача АтагІарча Гериханов Іаддалий мархІа а воалаш. Іаддалас яздаьд Джалаудина даьген наьнагеш дег тІара доагІа дешаш тІа а долаш дола письмо: «Іодахача Джалаудина цІе хІара тІадама бехкам бир саха моастагІашта, цар Іаьшка цІий Іо а ухийташ». ДІахо яздy цо: «Письмо яздаь вала вовл со. Немций атаке бахнар. Нагахьа санна со дийна вусе, кхы а яздергда аз, хІаьта хкел нийсенна се цІавоагІе, долчча бесса дувцаргда аз».

Іаддал я цІаеннавац. Из а веннав майрал а денал а гойташ. Цудухьа бІаргавайна вац Джалаудина даьнен наннен шоай шийий са доалаш из мархІа наьала саг.

Долаш да Джалаудина деналахи цун роте хиннача наьха къонахчалахи дувцаш доа цу хана фронте арадувлаш хинна газет: «ТІехьара тІемаш долаш доккха сий даьннахар шийна воккхагІа волча лейтенанта Ибрагимов Джалаудина рота. КІарцхала аьшкасаьрг хоадабаьчул тІехьагІа, бІубенна дІахьалхашкаьа бахар тІамахой, моастагІчо даькача доккхийча орех тІех а буьлаш. МоастагІчо чІоагІа духьале йора, амма рота тІемахоша метра тІехьа метр йолаш мукъадоахар советски лаьтта. Кайралех деналех масал хьийтар шийна тІемахоша йоккхагІа волча лейтенанта Ибрагимова. Цо ше а кІезига боабанзар фашисташ. Новкъоста Ибрагимова деташ ураувттадора тІемахой, гоза лорадора шийна рота доазош. ТІом эггара сихбеннача хана вежар рота командир. Цуьнан тІехьара дешаш дар: «Новкъостий, чу ма вайталаш моастагІа!». Уж дешаш васнет санна, лаьрхІар рота тІемахоша, тІехьашка ваьккхар моастагІа».

Цхьабараш хеталургда, лоаца хиннад-кх салтечун вахар аьнна. Деррига тиъо шу совгІа мара даьккхадац цо дунен тІа вахаш. Уйла ерггьа вай цу лоацца хана цунна мел хІама карагІдьннад. Цун хийнад хьамсара Даьхе моастагІашта карара яккха.

Воша вицлуш вац хІай а венна вола ха яха саг — Михаил Алаудинович. Шийтта шу хьалха коряьй цунна шийна воша дІавелла моттиг. Итташ долча шерашка лийнав из лохаш. Джалаудин дІавеллав шийца байначача шийна новкъосташца цхьан вежарий кашa оалаш долча доккхача каша Ленинградски областа Старорусски районерча Давыдова яхача юрта къулбаседа - малхбузехьа. Шер-шера ихоач цига Михаил Алаудинович 9 мае шийна бовзаш болча новкъа. КІаьдвалаьо фуд ца хоаш вода из шийна турпал воша волаш.

Кхыча къамех болча ше санна хиннача тІемахошца цхьан аалийсав нохчий оІамига саг эрсий ара. Журналиста перо Іо а билла, герз ба долла дезаш хилар из, наха чІоагІа безам болча хана. Дог тешаш а волаш яздора цо. «Кот а даьнна мара цІадоагІаргдац». Советски салтечоа хийттар бІнъхилар.

М. ГОРТИКОВА.

РОМАНА ТУРПАЛАШ — СЦЕНА ТІА

Нурадилов Ханпаший цІерагІча Нохч - ГІалгІай пачхьалкхен театра нохчий труппа тІехьара премьера хилар укх деношка.

Из я довзаш долча Базоркин Идриса «БІаьшерий боадонгара» яхача романа хьалхарча даькъах Базоркин Идриса а Солцаев Мималта а яь инсценировка. «Калой хьалхара безам» аьнна тиллай цу инсценировкаь.

Нохчий меттала из яьккхар ва поэт Сулаев Мухьмад, оттаьр РСФСР искусствай заслуженни деятель, Нохч - ГІалгІай областной комсомольски организаце преме лауреат, театра керттера режиссер Солцаев Мималт, художник — Нохч-ГІалгІай АССР культура заслуженни болкло И. Хадашев, костюмаш кийчъяьр — художник Л. Заваев, хореограф — Нохч - ГІалгІай АССР заслуженни артист С. Януркаев.

Калоя роль ловзаю А. Марсултанова, Зору — З. Радуева, ГІойтамар — РСФСР заслуженни артист М. Давлетмирзаев, ГІарака — Нохч - ГІалгІай АССР заслуженни артист Ю. Идаев, Хьасан - Хьажа — Нохч-ГІалгІай АССР халкъа артист, Къулбаседа - ХІирий АССР, Абхазски АССР заслуженни артист, Нохч-ГІалгІай АССР областной комсомольски организаце преме лауреат Д. Омаев, Наси — Нохч - ГІалгІай АССР халкъа артистка З. Багалова.

Спектаклера кхийола ролаш ловзаеш ба Нохч-ГІалгІай АССР халкъа артисташ — М. Дудаев, Н. Хаджиева, А. Дениев, кхыбараш.

В. АБАДИЕВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

МАЛАРО ДЕГА ІОТКЪАМ БУ

Дог... Из лезадоал тІайгІа ела, сагото а тоІаду из. Цу тамашийнача, болх ца беш из соцача сага вахар соцадеш йолча органа Іатикъаш дараш кхы о дуккъ дуьца йиш я. Лораде дог — из вайна массарна боккаш бола тІаьехам ба, бакъда цо хьахойт вайна дега а садетта кІордаделга, кхыча тайпара аьлча, саг дунен тІа мел вах дукха халонаш лов дего, къьстта а саго шийна лог цун Іатикъаргдар па деш лора ца дойя.

Іилманхоша белгалдаьккхад дега эггара чІоагІагІа волча моастагІех корта бохабу малараш санна, гІаьле увзаш хилар долга а. Кхерама фактораш — иштта оал Іилманхоша дега - мнай система хула лазараш хьоадеш долча бахьанех.

Массарна хоаш да тіъоалегІча бІаьшере пах дукхагІа бовш дола лазараш дега-мнай лазараш долга. ХІаьта уж лазараш хьоадер керттерча даькъе дегІ кІезига хьоадеш, кІезига гІаш никъ беш хилари дукха гІаьле увзаш, корта бохабу малар мелаш хилари да. Цу шин факторо цхьатарра дега Іотикъам в беш тиъаь шера е тиъаь пхиъ шера лоацду сага вахар. Из сага дунен тІа йоаккхача хинах дуьлагІдола даакъа да.

Белгалдаккха дезе, къаракъа тІехьбаьнна лелача наха дега-мнай лазар хьоадер корта бохабу малар да аьнна дІатІа ца эцилга. Маларо хьоадаьрг лархІац цар уж лазараш, уж хьалилара бахьан дезале нийслуш дола халахетараш, нервни система телха хиларах да оал цар. ДукхагІча даькъе лаьхе белгалдаьха бахьанаш да тхога къаракъ мелийтараш оал цар.

Іилман статистика хьахьокхаш да, малара тІехьбаьнна нах къаракъ ца мелареп иттаза дукхагІа гипертоническе лазараш долаш болга. Масал доаладергда аз. 1956 шера ваь У., пхе шера молаш хиннав. Цу юкъа хьахинннай хронически алкоголизма белгалонаш. Менна волча хала цІиинхара, кьоза хиннав из, хьалхарча дийнахьа менначох корта лазаш, дегІа низ байна, ка эгаш хиннав, айлуш хиннай артериальни давлени. Шийна даь хьехар дІаэцаш а дарба дайташ а вацар. 28 шу даьлча маларех доаллача дохьахо дего бу болх толхабаь цІаькха веннав из. Кхы цхьаькха масал а доаладергда аз.

1940 шера ваь Н., итт шера чІоагІа корта бохабу маларащ мелаш хиннав. Из бахьан долаш дезалцара къаьставар, балха тІа цхьаннахьа сонаш вацар, дарба де водаш а вацар. КІай горячка яха лазар а кхийтта психиатрически учреждене кхаьчав из. Массехк дийнадьа геттара лакха артериальни давлени хиннай цун. Лораша фухха дарах верза ца вераш хьовн цІийн вІашагІъйна веннав из а.

Цу тайпара масалаш-м дукха а доаладе йиш яр. ЦІаькха хьалхадаккха безам ба са: корта бохабеча маларо дІададакха хала хургдола ю ду дега, лорале маларахи гІаьленахи!

М. ДАЛЬСАЕВ, медицински Іилмай кандидат, республика керттера наркологь.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 МАЙ

II ПРОГРАММА

17.10 — Цуьн цІи — салте. Лейтенанта П. Н. Критта карагІдаьнна денале хІама.

17.30 — «Вана» яхача дешагара». Фильм.

17.50 — Премьера хинначул тІехьагІа ду къамаьл. «Нарвенмы, 45 градусоя в тени» яха фильм.

18.20 — «Иштта язду аз. Вишня Остап». Іилман-популярни фильм.

18.40 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала).

23 МАЙ

II ПРОГРАММА

17.30 — «Сийлахь - боккха Даьхен тІом». Фильм 5-гІа. «Малхбоалехьа». 18.20 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».

18.40 — «Саги закон» (нохчий меттала).

19.10 — Дезала педагогика. «Маца хилар кхуьш латтар хала оамал йолаш?».

19.45 — «Хила дезаьвоалаш говраш хуьцац». Художественни фильм. 1-ра серн.

РАДИО

21 МАЙ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

6.45 — «Юртара вахар». Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).

8.36 — Хоамаш.

10.15 — «Керда Іаьдалаш — вахаре» (нохчий меттала).

10.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).

11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

11.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).

12.30 — «Иллии къахьегамин цхьана доля» яхача циклера передача (эрсий меттала).

15.15 — «КІарцхал» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).

15.35 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизаргаІ» «Ленинград лораш цар» (гІалгІай меттала).

15.50 — Хоамаш.

16.00 — Ассиновски культура цІен доанъйшхоа концерт.

УКВ

18.00 — «Шера цхьа кийна Іац бІаьсти». Л. Обуховай повеста тІара инсценировании оагІонаш.

19.00 — Ш. Рашидова дешашта дьяха иллеш.

19.36 — «Сакъердамеча тапгІа тІа» (нохчий меттала).

19.57 — «Тха музыкальни галерей». (Иллеш дІаоал Н. Усманов).

22 МАЙ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

7.36 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).

8.25 — «Шовна хоза мета ашараш» (эрсий меттала).

11.20 — «Бригадин подряда — шерра никъ» (эрсий меттала).

11.35 — «Міирааден музыкальни программа (эрсий меттала).

16.00 — Концерт (гІалгІай меттала).

16.30 — «Къона тІехье» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

18.00 — «Ашарашца доттагІал долчарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Украина искусствой говзамчий концерт.

18.44 — С. Бадуев. «ПаьтІамат» яха радиопостановка.

19.41 — «Талантий дукха бесаш» яхача циклера передача.

20.41 — Халхара ашараш.

23 МАЙ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

6.45 — «Микрофона хьалхашка ба хьайбаш лелдераш». Беседа (гІалгІай меттала).

8.15 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.18 — Передачай программа (гІалгІай меттала).

8.21 — «Автоинспектора бюллетене» (эрсий меттала).

8.31 — Іуйранера концерт (нохчий меттала).

9.15 — «Цига нийчъю болалей тІаьхье» (гІалгІай меттала).

9.30 — Музыка (нохчий меттала).

9.45 — «Кхачам программен вай дешарашни». Надтеречни райисполкома председатель М. Тазаева къамаьл (нохчий меттала).

16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

16.01 — Микрофона хьалхашка ба Нохч-ГІалгІай радион телевиденен инструментальни ансамбли солисташ (гІалгІай меттала).

16.25 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизаргаІ «Салтий фронтера некъаш». Очерк (нохчий меттала).

16.40 — «Халкъа контроль болх беш я» (гІалгІай меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).

18.30 — Хоамаш.

19.21 — «Нагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Эрсий иллинах». Н. Некрасова поэмаш оттаь радиопостановка.

18.36 — М. Сулаева стихашта даькха иллеш.

19.04 — Н. Музаев. «Сагсахар». Радиопьеса (нохчий меттала).

19.32 — Нохч-ГІалгІай шерра даьхна иллеши ашараши.

19.00 — Халхара ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гІоллеа Грознеа хувцалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 24—29, Грозне 27—29 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

ХІара шера лакхлу автотранспорта лоархІам. ДІа-юха кхухьача мохьех 80 процент дараш цуьнца кхухь хІанз. Иштта бокха лоархІам болаш я халиъа боахаме машиннаькъа транспорт а.

Цар наькъаш вІаши тІехдувлаш да, хІаьта уж тІехдувла машиннаькъа йистера моттигаш «Гостага» хьажна кийтъаь а я. Бакъда, хІаьта а машиннаькъа составаши автотранспорти вІашкаетталуй моттигаш вай республике нийслуш я. Наькъашка лелача цхьаболча наха дош ца хеташ леладу шоай кхерамзле лоравра гІулакх, хІаьта тІахача йоалаш йоагІаш состав йолдаше а хьалханна гІолла тІехъаякха гІорт.

Укх шера наькъаш машиннаькъех автотранспорт тІехйоаллача моттигашка хиннача зуламех виъ саг лозаваьв, цхьа саг вийнав. Къьстта кхераме машиннаькъах тІехвоала моттиг шолха а кхолха а рельсаш яха билла из никъ бале, цхьа состав тІехьаьлча шоллагІъар дукъала йоагІаш нийсъяла тарлуш хилча.

Цхьабола водителаш цхьа состав чакхъяьнначул тІехьагІа шлагбаум хьалъайнрга ца а хьежаш, никъ лорабеш латтача декурнега а ца хоатташ тІехъаккх тІанкха поезда тІакхет.

Массехк ди хьалха Наурски районе машиннаькъа 109-гІа километр йолча гІолла тІехвоалаш ше лехваш йола «Жигули» тІатехай машиннаькъа состава Чернокозово яхача поселке вахаш волча В. М. Рыпкова. Водитель ше лоза мара ца веш кІалхарваьннав. Цуьнца хиина цхьа пассажир чІоагІа лозаваьв, вож веннав.

Школьникаш кастта каникулех гІоргба, хІаьта дукхагІча хана ловзаш ара а леларгба. ЧІоагІа лоархІаме да, цу хана гІулакх доацаш юртаюкъе леларгдоацаш бераш царна пайда баргболаш, цар дикагІа салоІаргдолаш школашка, домоуправленешка пионерски лагераш, площадкаш вІашагІлохкар, берашка вахи салаІийтара йолча мероприятей план оттайча а бакъахьа хургда, из оттаеча хана наькъашка лелара бокъоний дешаш а дин ца долийташ. Нагахьа санна салаІа, хьунагІа е шаьрача ара бераш дІадуташ хилча из де деза уж Іохоешшал гІандаш тІалаттача автобусаца.

Бераш дІа-юха кхувла йиш яц 12 шу даланза дараш легковой автомобила хьалхашкарча гІанда тІеи мотоцикла на тІехьашкен тІахоешабаь. Кхенза дола бераш грузовой автомобилаца дІа-юха дуташ хилча наІараш тІакъайла йий хьажа веза, нагахьа санна йолаш яле предохранитель оттае а еза.

Назрановски районе Навсар-Керте межрайгаза треста мухь кхухьача автомашина кабина чу ши бер тІа а хоадаьний дІакъайлайй ца а хьожаш водитель А. И. Аргаков водаш цхьа бер кабина чура ара а дежа тІехьашварча чарха кІалдаха деннад.

ДІадахача кІирагІа (12—19 мае) республика наькъашка 42 автоавари хиннай, 3 саг веннав, 13 саг лозаваьв.

НГІАССР МВД ГАИ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

21 май

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00 Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо котало яьккха 40 шу дизара хетадаь «Машар. Къахьегам. Искусство» яха городской театрализованни цІей. Цейна юкъе даакъа лоацаш я: вІашагІтеха хор, симфонически оркестр, вІашагІтеха духовой оркестраш, профтехобразоване управлене фатанчий ансамбль, вокальни группаш, хореографически коллективай вокальни группаш.

С. М. Кирова цІерагІа культурен салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Вай коммунизмага болача новкъе да» яха радиоконцерт. 11.00. Болх беш я «Сакъердамеча хІамай дунен тІа» яха берий клуб. Конкурсаш, халхараш, ловзараш, викторинаш. 15.00. «КПСС XXVI съезда — эстетически кхетам барах» — лекци. 17.00. Пролетбата цІерагІча культура Дворецa берий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционий берий городок. 10.00. Болх беш я «Увахкіено» яха клуб. 10.00. Болх беш я «Кинодезарий лаборатори» яха клуб. 14.30. «БІаьшере дІайолалуш» — радиолектори. 18.00. Лекцей зал. Болх беш да шоагІа гойтача фильма кинотеатр. 19.30. Халхарий зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб. 19.30. Балцара театр. «Вай варте исторепара» — кинолектори.

Химикий культура Дворец. 15.00. — «Халкъ тешха йоагІаргья, пионерах хурпал хургва» яха утренник. 18.00. Устни журнал. Кердача литература обзор. 19.00. Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

22 май

С. М. Кирова цІерагІа культурен салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00, 14.00. «Даьй цІа — шеддолчун юкъйг» яха радиоконцерт. 11.00. Парашютни вышка тІара чуккхасабаларах йола спортивни яхьаш. 11.00. Ловзараш, халхараш, викторинаш, конкурсаш. 16.00. «Ленинн вай нохки». 17.00. Пачхьалкхен филармоне струнни квартетен солистийн концерт. 20.00. «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре» — кинофестиваль.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционий берий городок. 11.00. Кинотеатр. «Берий а наьрхой а фильма кІира». «Тхо ленински доттагІалца наь болаш да». «МугІарера Матросов Александр» яха художественни фильм гойтаргда. 14.30. «Халкъа гІулакх бахьан къонски лоатІабаьраш» — радиолектори. 15.00. Библиотека. «Уйланч а реполюционер а» яхача книжкай выставках йола беседа. 18.00. Лекцей зал. «Доккха къамаьл» — художественни фильм. 19.30. Халхарий зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Пионер, Іа атта никъ бабьаца» яха беседа. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Культура кердадараш» — кинообозрени. 19.00 — Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 11.00. «Тхоца цхьана халхадовла» яха ловзараш юкъе дола программа.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттей деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктекхана секретара — 2-84-68; отделий: юртахой вахара — 2-54-04; промышленностей транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехай — 2-56-87; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

СФ02200. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2644.